

**Vyšší odborná škola pedagogická a sociální
v Kroměříži**

obor: sociální pedagogika

Absolventská práce

**Rozvoj dobrovolnictví – rehabilitace
občanských ctností**

Zpracovala: Eva Kročilová

Vedoucí absolventské práce: PhDr. Dagmar Cruzová

Kroměříž 2009

Prohlašuji, že jsem absolventskou práci vypracovala samostatně a vyznačila jsem veškeré použité prameny a literaturu.

Kroměříž

7. 4. 2009

Děkuji PhDr. Dagmar Cruzové za odborné vedení a poskytování informací, které mi pomohly k vypracování mé absolventské práce. Také chci poděkovat občanskému sdružení SPEKTRUM v Kroměříži za zapůjčení odborné literatury.

OBSAH

0	ÚVOD	3
1	TEORETICKÁ ČÁST	5
1.1	Obecně o dobrovolnictví	5
1.1.1	Základní pojmy	5
1.1.2	Druhy dobrovolnictví	7
1.1.3	Základní principy dobrovolnictví	8
1.1.4	Dobrovolnické organizace	9
1.1.4.1	Dobrovolné organizace	9
1.2	Historie dobrovolnictví	15
1.2.1	Pohled do historie dobrovolnictví v zahraničí	15
1.2.2	Pohled do historie dobrovolnictví v České republice	16
1.3	Současná situace dobrovolnictví v zahraničí	18
1.4	Současná situace dobrovolnictví v České republice	20
1.4.1	Neziskový sektor	20
1.4.2	Právní úprava dobrovolnictví	22
1.4.2.1	Smlouva	24
1.4.2.2	Akreditace	25
1.4.2.3	Pojištění dobrovolníka	25
1.4.2.4	Dotace	25
1.4.3	Regionální dobrovolnická centra	26
1.5	HESTIA – Národní dobrovolnické centrum	27
1.5.1	Projekty Národního dobrovolnického centra Hestia	29
1.5.2	Mezinárodní rok dobrovolníků	31
1.5.3	Dobrovolnické programy Národního dobrovolnického centra HESTIA	32

1.5.3.1	Program Pět P	32
1.5.3.2	Program Dobrovolníci v nemocnicích	33
1.5.3.3	Program Dobrovolnictví nezaměstnaných	34
1.5.3.4	Program Pro Seniors	35
1.5.3.5	Program Dobrovolníci z komerčních firem.....	36
1.5.3.6	Program Make a Connection – Připoj se.....	37
1.5.3.7	Program Evropská dobrovolná služba	37
1.6	Koalice dobrovolnických iniciativ	38
2	PRAKTICKÁ ČÁST	40
2.1	Cíle výzkumu	40
2.1.1	Stanovené hypotézy	40
2.2	Použitá výzkumná metoda	40
2.3	Popis realizace výzkumu	42
2.4	Výsledky výzkumu	43
2.5	Shrnutí praktické části.....	59
3	ZÁVĚR	60
4	SEZNAM LITERATURY	62
5	PŘÍLOHY	64

0 ÚVOD

Tématem mé absolventské práce je „Rozvoj dobrovolnictví – rehabilitace občanských ctností“.

Do oblasti dobrovolnictví jsem se dostala prostřednictvím programu Pět P, do kterého jsem se aktivně zapojila v prvním ročníku studia na Vyšší odborné pedagogické a sociální škole v Kroměříži. Z občanského sdružení SPEKTRUM k nám do školy přišla koordinátorka dobrovolnických programů a mě tenkrát její nabídka stát se dobrovolníkem velmi oslovila. Po absolvování vstupních testů jsem byla vybrána, právě do tohoto programu Pět P. Tehdy jsem pocítila šanci zúčastnit se činnosti, která tolik pomáhá dětem v jejich těžkém období dospívání. Touto cestou se mi naskytla příležitost přiblížit se dětské křehké dušičce jako kamarádka, která svůj volný čas nabídne s ochotou a radostí naplňujíc srdce zvláštním pocitem užitečnosti.

Tento studijní obor jsem si vybrala právě proto, že chci v životě pomáhat lidem v jejich nelehkých každodenních situacích. Spoluobčanům, kteří neměli tolik štěstí jako já narodit se zdraví. A v dobrovolnických aktivitách vidím jeden z takových způsobů pomoci a podpory.

Během tříletého studia na této škole jsem pochopila spoustu důležitých věcí, které se týkají práce s lidmi. Myslela jsem si, že když chci pomáhat ostatním, tak do své práce musím vložit všechny své síly a schopnosti. To však není pravda. V pomáhajících profesích musí člověk také dost myslet sám na sebe. Neznamená to však, že by se z něj měl stát egoista. Se svými dovednostmi a schopnostmi musí nakládat šetrně, aby dokázal poskytovat mnoho podpory a pomoci svým klientům. Tato práce je především postavena na vnitřní síle pracovníka. Je velmi důležité, aby věděl jak si tuto sílu udržet a jak se starat o svoji vlastní vyrovnanost. Pracovník, který v sobě najde vnitřní soulad, dokáže ve vzájemném vztahu klientovi poskytnout dostatek síly. V opačném případě může spíše uškodit.

Proto když jsme si měli vybrat téma absolventské práce, moc dlouho jsem nepřemýšlela. Vybrala jsem si oblast dobrovolnictví, protože jsem se chtěla dozvědět více bližších informací. Jako dobrovolník to znám jen z jedné strany.

Ze strany druhé mě zajímaly názory, zkušenosti a postoje pracovníků, kteří se dobrovolnictví věnují profesionálně.

Má práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V části teoretické se chci věnovat objasnění obecných pojmů, které se týkají dobrovolnictví. Poté se zmíním o historii dobrovolnictví u nás a v zahraničí. Také se hlavně zaměřím na současnou situaci v této oblasti, na kterou měl vliv Mezinárodní rok dobrovolníků a přijatý zákon o dobrovolnické službě. V neposlední řadě věnuji prostor Národnímu dobrovolnickému centru – HESTIA a programům, které realizují pod jeho záštitou regionální dobrovolnická centra. V poslední kapitole představím Koalici dobrovolnických iniciativ.

V části praktické se budu snažit formou dotazníku zjistit, jaké názory zastávají pracovníci dobrovolnických center a co si myslí o současné situaci v oblasti dobrovolnictví. Nejprve mě zajímalo, ve kterých letech se zakládaly jednotlivá dobrovolnická centra a kolik je v nich stálých pracovníků, jaké dobrovolnické programy nabízejí a jaký je postoj začleněných klientů do programů. S kterými problémy se musejí potýkat a naopak jakých úspěchů dosahují. Zda zaznamenali změnu v dobrovolnictví po Mezinárodním roku dobrovolníků 2001 a jestli by chtěli něco změnit v zákoně č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě. Také jsem chtěla vědět, odkud získávají finanční prostředky pro svoji činnost. Co si myslí o angažování se státu v oblasti dobrovolnictví a zdali vstup České republiky do Evropské Unie ovlivnil postavení dobrovolnictví. Nakonec jsem chtěla zjistit, jestli si myslí, že se síť dobrovolnických center za posledních 10 let rozšířila.

Doufám, že se mně podaří zpracovat všechny získané informace do kvalitně ucelené absolventské práce.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Obecně o dobrovolnictví

Chtěla bych zde vysvětlit základní pojmy, které se týkají mé absolventské práce, jakož jsou dobrovolnictví, dobrovolník, dobrovolnický program, dobrovolná služba, dobrovolná činnost, atd.

Někteří lidé mají tendenci si myslet a dobrovolnictví označovat za amatérství. S tím bych zásadně nesouhlasila. Amatérství má znaky jako jsou neschopnost a nezpůsobilost vykonávat kvalitně nějakou činnost. To přece s dobrovolnictvím a dobrovolníky nemá nic společného. Příslušná organizace si svého dobrovolníka odborně vyškolí pro výkon jeho činnosti. Svým výrokem to objasnila i paní Susan J. Elis, president Energize, Inc., která doslova řekla: „Na dobrovolníky je často pohlíženo jako na amatéry. Ale uvědomte si, že Noemova Archa byla postavena amatéry, zatím co Titanic byl postaven profesionály.“ (Gjuričová, J. 2008, s. 33)

1.1.1 Základní pojmy

Dobrovolnictví – můžeme chápat jako svobodně a dobrovolně zvolenou aktivitu nebo pomoc, která je profesionálně organizovaná. Člověk do ní vkládá svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch druhých lidí a společnosti a nečeká finanční odměnu. Dobrý pocit z pomoci potřebným, získaná zkušenost, ale také nová přátelství jsou větší odměnou než peníze.

Dobrovolník - jsem přesvědčena o tom, že každý z nás byl někdy dobrovolníkem. Je těžké vymezit hranice mezi pomocí příbuzným, sousedům nebo cizím lidem, kterým nabídneme svoji pomoc. To spíše označujeme za občanskou výpomoc. Pojem dobrovolník vznikl spojením dvou slov „dobrá“ a „vůle“. Znamená to tedy, že člověk dělá něco z dobré vůle, z osobního přesvědčení něco udělat, někomu pomoci, přispět vlastním dílem bez nějakého honoráře.

Dobrovolníky mohou být Češi i cizí státní příslušníci, mládež, dospělí, senioři a další. Dobrovolnická činnost může být vykonávána v České republice i v zahraničí. Dobrovolník může pracovat:

- na plný úvazek
- při svém zaměstnání popřípadě studiu
- nárazově
- pravidelně
- krátkodobě
- v oboru blízkém jeho profesi
- v oboru úplně odlišném
- jako odborník – specialista
- jako pomocná síla

Co vede lidi k tomu, aby se stali dobrovolníky

Důvodů k motivaci je mnoho, například, že chtějí dělat něco smysluplného, získat praxi v oboru, využít svých schopností pro blaho jiných, udělat něco pro lidi, kteří neměli to štěstí narodit se zdraví, volný čas využít pro dobrou věc nebo pocit, kdy vás někdo potřebuje.

Tím poté organizace, které dobrovolníky vedou, získávají spoustu pozitiv. Tyto pozitiva jsou například: dobrovolníci pracují ochotně, samostatně, bez finančního ohodnocení, pracují na místech, pro která nejsou placení pracovníci, přinášejí nové nápady a kreativní postupy do projektů dobrovolných aktivit, pomáhají se získáváním finančních prostředků na chod organizace a také jsou vizitkou našeho státu v zahraničí.

Dobrovolnický program – dobrovolníci jsou do něj zapojeni. Jsou v něm určitým způsobem organizováni. Mají možnost se setkávat s ostatními dobrovolníky. Je to efektivnější, než kdyby pracovali samostatně.

Dobrovolná služba – je to dobrovolný závazek dlouhodobě se věnovat dobrovolné práci. Dobrovolníkovi jsou uhrazeny obvykle náklady, včetně pojištění.

Jedná se velmi často o dobrovolnou službu v zahraničí. Této službě se věnují organizace jako Mládež pro Evropu s programem Evropská dobrovolná služba (AVS), United Nations Volunteers (UNV), Bohemia Corps, SCI, Volonté a INEX. Také humanitární a charitativní mise organizací se zabývají dobrovolnou službou. Ty vysílají dobrovolníky do ohnisek krizí v zahraničí. Jsou to například Člověk v tísni – Společnost při České televizi, Lékaři bez hranic a další.

Dobrovolná činnost – lidé tuto činnost vykonávají na „částečný úvazek“, několikrát do roka při nárazových akcích, festivalech, jarních úklidech a podobných příležitostech nebo po celý rok několik hodin týdně.

(Urbanová, D. 1999)

1.1.2 Druhy dobrovolnictví

Dárcovství - tento druh je založen na dobročinnosti. Týká se peněžitých a nepeněžitých darů, které jsou určené pro potřebné občany postižené přírodními katastrofami nebo na veřejně prospěšné účely. Můžeme zde zařadit různé dobročinné sbírky, nadace a nadační fondy. Tato pomoc není vázána na čas ani energii člověka, jen jednorázově uspokojí lidské svědomí.

Dobrovolná občanská výpomoc – tato pomoc je tradiční součástí každé společnosti již od jejího vzniku. Jde o vzájemnou protislužbu a výpomoc mezi rodinou, příbuznými, sousedy, přáteli nebo spolupracovníky. Pro venkov je typická, sousedé si ještě dnes navzájem pomáhají.

Dobrovolnictví vzájemně prospěšné – tuto činnost vykonávají lidé, kteří jsou členy určitého sdružení nebo klubu. Sdružují se zde v zájmu svých cílů a poslání. Snad jedna z nejstarších a také nejrozšířenějších dobrovolnických aktivit je sbor dobrovolných hasičů. Naši rodiče a prarodiče si určitě pamatují ještě místní cvičení a poté různé venkovské zábavy, které by se bez dobrovolníků nekonávaly. Po roce 1989 se v České republice znovuvytvořila velká celostátní síť různých sdružení a spolků jako byl například Sokol. Tyto organizace jsou v podstatě postaveny na dobrovolné činnosti.

Dobrovolnictví veřejně prospěšné – tato činnost je založena na ochotě a dobrovolnosti lidí, kteří se angažují pro druhé nebo pro celou společnost. Hlavní

motivací je zde „být užitečný svému okolí“. Příkladem zde můžeme uvést dobrovolné dárce krve či horskou službu, ale i skauting nebo organizaci YMCA. Po roce 1989 vznikaly u nás řady nevládních neziskových organizací, snažící se o získání dobrovolníků z řad veřejnosti pro svoji činnost. Jednalo se například o jednorázové akce nebo dlouhodobou dobrovolnou spolupráci.

Méně obvyklé dobrovolnické činnosti:

Virtuální dobrovolnictví

Tento druh dobrovolné činnosti je známější a rozšířenější v rozvinutých zemích, ale díky postupující oblibě a působnosti Internetu nachází svoje místo i u nás. Pomoc se poskytuje prostřednictvím internetu v oblasti poradenství, legislativy, účetnictví, překladatelství a také služeb spojených s Internetem. Dobrovolníci pomáhají neziskovým organizacím, které si tyto služby nemohou z různých důvodů dovolit. Sedí při tom doma na své židli, kterou tak nemusí vůbec opustit. Studentům přináší možnost rozšířit si své zkušenosti například tvorbou webových stránek pro organizace. Odměnou je zde pro obě strany proniknutí do prostředí, které řeší reálné problémy, se kterými by se dobrovolníci jinak nesetkali. Ve světě je to například nadace CharityFocus, které pomáhají s tvorbou webových stránek. (http://www.dobrovolnik.cz/l_organ.shtml)

1.1.3 Základní principy dobrovolnictví

Dobrovolníci, inspirovaní Všeobecnou deklarací lidských práv a Úmluvou o právech dítěte, se hlásí k následujícím principům:

- Uznávají právo každého muže, ženy a dítěte na svobodné sdružování se bez ohledu na rasu, víru, fyzické, sociální a ekonomické podmínky;
- respektují důstojnost každé lidské osoby a její kulturu;
- poskytují služby jiným bez nároku na odměnu – prostřednictvím dobrovolné organizace nebo vlastním úsilím;
- prostřednictvím dobrovolné práce se rozvíjí osobnost každého dobrovolníka, získává nové vědomosti, dovednosti, rozvíjí svůj osobní

potencionál, víru ve vlastní schopnosti a tvořivost, což umožňuje přijmout aktivní úlohu při řešení problémů;

- stimulují společenskou zodpovědnost, propagují rodinu, komunitu a mezinárodní solidaritu.

(http://www.dobrovolnik.cz/d_dek.shtml)

1.1.4 Dobrovolnické organizace

Zabývají se organizací dobrovolné činnosti. Jsou to střediska metodické pomoci pro dobrovolníky a také informační a kontaktní základny pro ty, kteří se dobrovolníky chtějí stát. Některé organizace se specializují na práci s dobrovolníky v určité tematické oblasti (sociální, zdravotní, ekologické, kulturní), jiné pracují v určitém regionu nebo na národní či mezinárodní úrovni.

1.1.4.1 Dobrovolné organizace

Činnost těchto organizací je převážně postavena na dobrovolnících. Jedná se zejména o neziskové organizace, které se zabývají menšinovými nebo individuálními potřebami obyvatel. Svým zaměřením a charakterem napomáhají změnám nebo novým trendům ve společnosti a také jsou nositeli morálních hodnot. Nejvýznamnějšími oblastmi, ve kterých se dobrovolníci nejvíce zapojují a které mají největší odezvu ve společnosti, jsou ekologická, humanitární a lidských práv, sociální a zdravotní, kulturní, sportovní a vzdělávací.

Ekologické organizace

Jsou jedny z nejlépe organizovaných subjektů s celostátní působností a s propojením na mezinárodní sítě. Zapojují se do řešení celospolečenských problémů jako politický subjekt, například v souvislosti s problematikou dopravní a ochranné politiky státu, výstavby jaderných elektráren či řešení čistoty měst. Řada dobrovolně renomovaných odborníků s nimi spolupracuje. Jednotlivé problémy, které řeší, přesahují rámec ČR a mají také výraznou publicitu v masmédiích. Dobrovolníky využívají jednorázově i dlouhodobě, při administrativní pomoci v kanceláři, organizačním zajištění akcí a kampaní anebo při praktických pracích v terénu. Jsou to například Hnutí DUHA, jejíž činnost je

založena na přesnosti, účinnosti a práci s lidmi. Používají k tomu řadu metod. Snaží se prosazovat lepší zákony a další ekologická opatření. Radí domácnostem jak třídit odpad, neplýtvat energií, snižovat znečištění nebo hledat šetrné zboží v obchodech. Pomáhají lidem chránit jejich okolí. Také **ARNIKA** si stanovila za své poslání zlepšování stavu životního prostředí a ochranu přírody. Zabývá se ochranou mokřadů a vodních toků, omezováním znečištění životního prostředí toxickými látkami a odpady, dále pak **Děti Země** chtějí posilovat pouto mezi lidmi a krajinou. Soustředí se na práci v regionech a podporují ty, kteří chtějí hájit své životní prostředí. Snaží se řešit příčiny a nejen následky. Nebo organizace **Greenpeace** se snaží poukazovat na zločiny páchané na životním prostředí a vyzívají vlády a korporace nedodržující stanovené zásady a směrnice, aby dostáli svých závazků a zajistili tak lepší životní prostředí i naši budoucnost a také **Pražské a Jihočeské matky** – jejich středem zájmu jsou, kromě prosazování zodpovědného životního stylu, čistota ovzduší a doprava. Usilují o zlepšení stavu životního prostředí, o zvýšení zájmu veřejnosti o tuto problematiku, a především o odpovědnější přístup občanů i veřejné správy. Stejnou činností se zabývají i další organizace jako **NESEHnutí, Český svaz ochránců přírody, Hnutí Brontosaurus, Agentura GAIA, STUŽ** – Společnost pro trvale udržitelný život, **Tereza**

Humanitární organizace

Tyto organizace a organizace na ochranu lidských práv, vznikly převážně po roce 1989. V posledních deseti letech, se významně zviditelnily především v souvislosti s pomocí v oblastech postižených válečnými konflikty či přírodními katastrofami. Pádem železné opony získali občané ČR větší povědomí o problémech v okolním světě a také možnost aktivně jako dobrovolníci do dění zasahovat.

Mezi prvními s humanitárními akcemi v krizových oblastech se často objevovali čeští dobrovolníci. Bylo to nejen v průběhu konfliktu, ale také v období rekonstrukce zničených oblastí válkou či živelnými katastrofami. Jsou to organizace, jako na příklad **ADRA**, která pomáhá všem bez rozdílu rasy, pohlaví, vyznání nebo náboženského přesvědčení a dnes patří mezi tři největší humanitární organizace v České republice. Angažuje nebo angažovala se v Bangladéši, Barmě, Bosně a Hercegovině, Číně, Bulharsku, Indii, Indonésii, Kambodži, Keni, Libanonu, Moldavsku, Mongolsku, Nepálu, Pákistánu, Rusku, Řecku, Srbsku, Srí Lance,

Thajsku, Vietnamu, USA, Uzbekistánu a Zambii, dále také **Člověk v tísní - Společnost při České televizi** - realizuje humanitární pomoc, dlouhodobé rozvojové projekty a podporuje snahy o demokratizaci a dodržování lidských práv. Také usiluje o zvýšení informovanosti české veřejnosti o situaci v zemích postižených válkami či totalitárním režimem a o globálních problémech současného světa a v neposlední řadě **Česká katolická charita** mají vysokou mezinárodní prestiž právě díky své pohotové pomoci. Snaží se pomáhat matkám s dětmi v tísní, lidem bez přístřeší, osobám se zdravotním a mentálním postižením, sociálně slabým rodinám, drogově závislým, opuštěným starým lidem, osobám, které se ocitly v osobní krizi, migrantům a uprchlíkům, vězňům a osobám vracejícím se z výkonu trestu.

Balkánská slunečnice je unikátní projekt, který je zaměřený na práci s dětmi a matkami, které tráví dlouhé dny a měsíce v uprchlických táborech na Balkáně. V rámci projektu jsou pořádány peněžní i věcné sbírky (zejména výtvarné potřeby a vzdělávací), aktivity pro děti organizují mezinárodní dobrovolníci přímo v táborech.

Kromě této pomoci se dobrovolníci podílejí i na domácích akcích (například záplavy na Moravě v roce 1997). Zde se pak konkrétně ukázalo, že k dobrovolnictví nestačí pouhé nadšení a dobrá vůle, ale také profesionalita řízení záchranných akcí tak, aby bylo pomoci co možná nejefektivněji využito. Právě neziskové organizace byly jako jedny z prvních, které operativně v krizových oblastech působily.

Jak fungují dobrovolníci Balkánské Slunečnice

Dobrovolníci pod Balkánskou Slunečnicí si z větší části financují svůj pobyt sami (cestovní náklady, stravu a ubytování). Pracují na základě individuálních dovedností a talentu a zajišťují si k tomu také vlastní materiál.

Dobrovolníci projdou dvěma tréninky, jedním ve své zemi, kde se ještě mohou rozhodnout, zda chtějí do vybrané země odjet; druhý trénink je v cílové zemi, kterého se dobrovolníci účastní již v mezinárodních týmech, ve kterých budou pracovat.

Na aktuálních projektech pracuje ve skupinkách deset až patnáct lidí, po dobu alespoň tří týdnů. Jejich práce je zaměřená především na děti. Doufají, že

jejich iniciativa bude motivovat také jejich rodiče, popřípadě celou "novou komunitu". Zajišťují místa pro sociální aktivity, jako např. improvizované školy, dílny (malování, hudba, poezie, divadlo, hry pro nejmenší, aktivity pro dospívající) a kurzy (ruční práce, angličtina). Dále místa pro sporty, ale i náboženská setkání a diskusní a svépomocné kluby pro členy.

Všichni registrovaní dobrovolníci Balkánské Slunečnice jsou zdravotně pojištěni u německé pojišťovny Winterthur.

Organizace na ochranu lidských práv

Tyto nestátní neziskové organizace vznikly po vzoru mezinárodně působících organizací v ČR, které pomáhají jednotlivcům, ale i celým znevýhodněným skupinám občanů při obraně jejich práv. Mezi ně patří například **Český helsinský výbor**, **HOST** - Hnutí za občanskou svobodu a toleranci, vznikající síť občanských poraden, věnují se monitoringu a následnému vyšetřování rasově motivovaných trestných činů, **Amnesty International** či **Bílý kruh bezpečí**. Působí zde stovky dobrovolníků, z nichž mnozí jsou odborníci s vysokým profesionálním kreditem a specializací.

Řada organizovaných dobrovolníků se zabývá problematikou národnostních menšin. Například **Člověk v tísni** - společnost při ČT vede několik romských projektů, Společnost **Tolerance** se věnuje zejména vzdělávacím a kulturním aktivitám, **Nadace Open Society Fund** se zabývá podporou vzdělávacích programů s účastí národnostních menšin.

Prostor pro dobrovolnickou práci humanitárních organizací je spojen také s novým fenoménem uprchlíků, kdy se Česká republika, ze které se v minulosti pouze emigrovalo, stává tranzitním místem pro tisíce uprchlíků. Humanitární organizace s celostátní působností jsou například **Česká katolická charita** a síť jejích zařízení, **Český červený kříž**, **Diakonie**, **OPU** - Organizaci pro pomoc uprchlíkům.

Sociální a zdravotní oblast

Tato oblast je nejpočetněji zastoupena. V minulých desetiletích byly řady služeb nedostatečně zajišťovány pouze státem. Dnes se mnoho neziskových organizací stává postupně partnerem vlády a parlamentu a přebírá řadu těchto služeb, také se podílí na diskuzích o změnách v sociální politice a zejména o charakter poskytování služeb sociálních.

Zde už vedení dobrovolníků vyžaduje profesionální management, protože se pohybují na poli psychosociálních služeb. Je tedy potřeba je připravit na citlivý přístup, který prostřednictvím výcvikových a supervizních programů dobrovolníky vyškolí. Mezi organizace, které pro svoji práci využívají dobrovolníky, patří **Česká katolická charita**, zařízení **Diakonie**, **Fokus**,

Pov – Pražská organizace vozíčkářů, řada zařízení pro seniory jako například **Sue Ryder Foundation**, dále **Naděje**, **DUHA**, **Život 90**, **Výbor dobré vůle** – Nadace Olgy Havlové, **Nadace nová škola**, **Fond ohrožených dětí**, **o. s. Jahoda**, **o. s. Ratolest v Brně**, **APA VČAS** – pořádá sportovní aktivity pro zdravotně postižené.

Kulturní oblast

Působí zde celá škála nestátních neziskových organizací, ve kterých pomáhají tisíce dobrovolníků. Tyto organizace se zaměřují na ochranu a revitalizaci kulturních památek, které nezájmem státu v minulém režimu silně utrpěly. Záchrana probíhá prostřednictvím pracovních táborů, na kterých se podílí mnoho dobrovolníků. Organizace mají obvykle regionální působnost danou místními podmínkami a potřebami a jsou často spojeny s konkrétní kulturní památkou – zámekem, hradem, divadlem, galerií nebo muzeem. Například občanské sdružení **Kampanila** se podílí na záchraně architektonických památek v severních Čechách, dále **Sdružení pro ochranu kulturního dědictví** – hradu Zlenice, **Nadační fond** na opravu Kosteleckého kostela na Hané, **Sdružení pro záchranu a využití historických objektů** **Castellum**, **Linhartova nadace Praha**, **Občanské sdružení Vaňkovka** v Brně a **Centrum Cesta** v Táboře.

Sportovní a vzdělávací činnost

V České republice na rozdíl od zemí EU a USA, se dobrovolnictví v těchto oblastech vztahuje převážně jen na mimoškolní volnočasové aktivity. Mají charakter mimoškolních zájmových kroužků, tělovýchovných a turistických oddílů. Jedná se především o vzájemně prospěšné dobrovolnické aktivity v dětských a mládežnických organizacích jako jsou například **Junák** – svaz skautů a skautek ČR, **Pionýr**, **YMCA** a další.

Zahraniční dobrovolná služba

Tento typ dobrovolnictví se objevil u nás v České republice po roce 1989. Přijela k nám řada dobrovolníků ze západoevropských zemí, především z USA. Měli zde za úkol vyučovat jazyky. Postupem času i u nás vznikají organizace, které se zabývají vysíláním dobrovolníků do zahraničí. Organizací této služby se v ČR věnuje například **Mládež pro Evropu**. Působí zde i další organizace jako je **ADRA**, **VOLONTÉ**, **INEX**, **Český červený kříž** a další. Dobrovolníci se využívají při pomoci doma i v zahraničí při příležitostech, jako jsou volby do zastupitelských orgánů v nestabilních zemích nebo při odstraňování následků katastrof či válečných událostí.

(http://www.dobrovolnik.cz/l_organ.shtml)

1.2 Historie dobrovolnictví

Můžeme říci, že počátky dobrovolnictví se vyvíjely spolu s vývojem lidské společnosti. Dobrovolná pomoc vyplývá z lidské přirozenosti nestarat se jen sám o sebe, ale také o druhé a prostřednictvím toho si rozvíjet svoji osobnost a mít podíl na utváření a přetváření okolního života lidí. V historii to byla spíše pomoc v rodině a také pomoc těm, kteří to z jakéhokoliv důvodu potřebovali. Pomáhali ti, kteří na tom byli lépe. Tato pomoc se ale se vznikem velkých měst postupně vytrácela. Dobrovolnictví se však nevyvíjelo ve všech zemích stejně. Dobrovolnická činnost se u nás dostává do širšího vědomí lidí teprve posledních deset let. Chci zde tedy popsat historii dobrovolnictví v zahraničí a u nás odděleně.

1.2.1 Pohled do historie dobrovolnictví v zahraničí

Kořeny dobrovolnictví se nacházejí v křesťanské morálce. V Evropě již ve středověku dobrovolníci pomáhali pod záštitou církve, ale jiný rozměr dobrovolnictví dostalo v USA a Kanadě. Velkou tradici mělo dobrovolnictví v USA již v době osídlování, kdy si lidé uvědomovali, že jsou na sobě vzájemně závislí a potřebují se. Pociťovali potřebu vykonávat něco pro druhé, bez ohledu na to, že nebyli slučováni žádnou konkrétní organizací. Například děti ve Velké Británii jsou vedeny již od školních let k tomu, že mají nezištně pomáhat druhým.

Dříve než byla utvořena v Severní Americe ústřední vláda, vznikala zde komunita vzájemně se podporujících občanů, která měla základní funkce státu. Bojovali nejen za zrušení otroctví, ale také za rovné postavení obou pohlaví a šíření osvěty. Můžeme tedy říci, že charitativní činnost a vzájemná pomoc se v mnoha rodinách stala tradicí a neodmyslitelnou součástí společenského života lidí.

Charitativní organizace United Way byla založena v roce 1887 v Denveru. Jejím náplní bylo plánovat a vést místní činnosti a získávat finance pro ostatní organizace ve městě. Dále v roce 1961 byly založeny Mírové sbory (Peace Corps – nezávislá federální agentura) prezidentem Johnem F. Kennedy. Jejich cílem je podporovat mír a přátelství ve světě. Dobrovolníci Mírových sborů spolupracují s vládami, školami, neziskovými organizacemi, nevládními organizacemi a s jinými v různých oblastech. Pomáhají lidem v potřebných oblastech, ať už tím, že zajišťují

pitnou vodu nebo vyučují jejich děti. Také se snaží bojovat proti šíření nemoci AIDS.

Také v jiných zemích, třeba například v Německu, je činnost dobrovolníků zaměřena zejména do oblasti sociální, dále se věnují mládeži. Celkově dobrovolnictví podporují na mezinárodní úrovni. Jinak je tomu ve Francii. Tam se dobrovolníci nejčastěji zaměřují na oblast výzkumu, sportu a kultury. Na rozdíl od Německa se v oblasti sociální angažuje poměrně malá část dobrovolníků. V Nizozemí se zase dobrovolníci angažují například v pomoci lidem bez domova, lidem HIV pozitivním a jiným. Stát zde přenesl zodpovědnost za dobrovolnictví na místní úřady. Výhodou je tedy pružné reagování na potřeby a vztahy místní komunity.

Dobrovolnická činnost není vymezena jen místní či národní úrovní, ale zahrnuje také mezistátní a mezinárodní programy. Dobrovolnictví v organizované podobě zaznamenalo největší rozvoj v posledních třiceti letech.

1.2.2 Pohled do historie dobrovolnictví v České republice

Činnost, o které můžeme říct, že předcházela dnešní dobrovolnické, měla své začátky již ve středověku. Sdružovala se pod záštitou náboženských řádů a bratrstev. Její organizací byli tudíž pověřeni, většinou duchovní, kteří měli pečovat o chudé, sirotky, staré lidi a zdravotně postižené. Nebyla však jejich hlavním zaměřením. Prvotním posláním v té době byla péče o duše věřících, která tedy zahrnovala i péči o dobra pozemská. Tato charitativní činnost byla tak říkajíc předstupněm církevní správy.

Na tuto činnost navazovaly různé spolky a instituce. Sdružovaly občany, kteří se dobrovolně věnovali práci pro obecní či národní komunitu.

V době husitské revoluce nastal pokles vlivu církve a dobročinnosti se věnovali jen měšťané a řemeslníci. Po roce 1620 katolická církev obnovila svou nadvládu, ale stát postupně upevňoval svoji moc nad církví a ze sociální péče a vzdělání ji vytlačil.

K významnému rozvoji spolkové činnosti došlo v období Národního obrození a to dalo prostor pro další vývoj dobrovolnictví. Zakládaly se vlastenecké nadace a spolky na podporu umění, kultury, vědy a vzdělání.

Se vznikem samostatného Československa v roce 1918 se vytvářely dobrovolnické občanské aktivity ve všech sférách společenského života. Byly zřizovány řady neziskových organizací, které se věnovaly sirotkům a chudým lidem. Tento slibný vývoj byl přerušen německou okupací, která vyústila ve II. světovou válku. Většina organizací byla zrušena a jejich obnova nastala po skončení války.

Další přerušování nastalo nástupem totalitního režimu. Sdružování občanů bylo potlačováno a i veřejně prospěšné služby byly nahrazeny státem, který si vytvořil vlastní, tzv. státní neziskový sektor, skládající se z rozpočtových a příspěvkových organizací. Organizace, které nechtěly být povinně sdruženy v Národní frontě, byly cíleně rušeny.

K znovuoživení neziskových organizací došlo až po roce 1989 pádem komunistického režimu. V tomto období Česká společnost procházela hledáním vlastní identity. V plné míře se začínají rozvíjet nezávislá sdružení v oblasti humanitární, ekologie, lidských práv, sportu nebo také v sociální oblasti a mnoha dalších.

Mnoho lidí stále vidí v dobrovolnictví pozůstatek bývalého režimu, kdy museli vykonávat nejrůznější povinně nepovinné aktivity. Přitom i v té době se našla hrstka lidí, kteří se věnovali nějakým dobrovolným činnostem.

Proto je tedy šíření osvěty o problematice dobrovolnictví důležitou úlohou dobrovolnických organizací.

(Tošner, J., Sozanská, O. 2002)

1.3 Současná situace dobrovolnictví v zahraničí

Dnes ve Spojených státech existuje na 500 registrovaných dobrovolnických center, které byly postupně zakládány od roku 1970. Slučují tisíce lidí, kteří chtějí pečovat o děti a mládež, oběti trestných činů, duševně choré, seniory, nemocné či handicapované nebo mentálně či smyslově postižené. Také ale pomáhají ve zdravotní a ekologické oblasti.

Tato centra vytvářejí asociace s mezinárodní působností, které využívají pomoc dobrovolníků a u koordinátorů provádějí výcviky. Vytvářejí databáze uchazečů, kteří mají zájem o dobrovolnickou činnost. Provádějí výběr, přípravu, řízení a následnou supervizi dobrovolníků. Také se zabývají navazováním mezinárodních spoluprací a propojováním jednotlivých stejně zaměřených center díky pořádání konferencí, osvětě a vzájemné výměně poznatků a načerpaných zkušeností. Mezi takové centra patří například:

IAVE (International Asociacion for Volunteer Effort) – jedná se o mezinárodní organizaci, která byla založena z iniciativy třiceti žen v roce 1970. Sdružuje dobrovolnická centra ve všech zemích. Zajišťuje celosvětovou podporu, propagaci a také ocenění dobrovolnictví.

POLN (Points of Light Foundation) – založena z iniciativy prezidenta G. Bushe. Tato organizace se snaží podporovat dobrovolnická centra v jejich činnosti a nacházet potřebnou motivaci k dobrovolnickým aktivitám pro americké občany. Je úzce propojena s Bílým domem. Věnuje se organizováním různých tréninků, kurzů, přednášek, dále se zabývá získáváním finančních prostředků, spoluúčastní se různých kampaní a oceňování dobrovolníků

ARNOVA – tato organizace se zaměřuje především výzkumem neziskových organizací a dobrovolnické činnosti.

UNV (United Nations Volunteers) – jedná se o mezinárodní dobrovolnickou iniciativu, která vznikla v roce 1970 pod záštitou OSN. Dobrovolníci pomáhají v rozvojových zemích v nejrozličnějších oblastech především při přírodních katastrofách či válečných krizích nebo ve vzdělávacích programech.

V roce 1972 v Evropě vznikla asociace AVE (Association for Volunteering), která je součástí IAVE. Soustřeďuje se na propojení mezinárodních dobrovolnických center prostřednictvím výměny informací a zkušeností. Zajímavým projektem této asociace je Evropská univerzita dobrovolnictví. Cílem tohoto projektu je zvyšovat informovanost veřejnosti o dobrovolné pomoci a objasnit potřebu dobrovolnictví v současné ekonomické situaci. Organizace je plně dobrovolnická, to znamená, že všichni členové jsou dobrovolníci.

CEV (European Volunteer Centre) – tato organizace sídlí v Bruselu a sdružuje národní a mezinárodní dobrovolnická centra 14 zemí. Kromě jiného podporuje rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni a hájí jejich zájmy v evropských institucích. Projekty, vedené touto organizací podporují spolupráci dobrovolnických center v zemích EU i v zemích bývalého Sovětského svazu.

VOLONTEUROPE – organizace, která sdružuje profesionály i dobrovolníky z 25 zemí Evropy a Severní Ameriky, jejímiž členy jsou především členové Evropské Unie.

VOLUNTEERNET – jedná se o síť dobrovolnických center, které sdružují 15 postkomunistických zemí, mezi ně patří i Česká republika. Cílem je šířit myšlenky dobrovolnictví, které bylo potlačeno totalitními režimy.

NETAID – dobrovolnická činnost organizována prostřednictvím internetu (online dobrovolnictví).

OSF (Open society fund) – V roce 1996 tato organizace vyhlásila Volunteer development program na podporu programu Big Brother, Big Sister a vznik dobrovolnických center. Výsledkem byl vznik 18 dobrovolnických center v Evropě a Asii nebo také v ČR.

Postupně v každé evropské zemi začala vznikat dobrovolnická centra, která se také věnovala vedením dobrovolnických aktivit neziskových organizací. Mezi ně patří například ve východní Evropě Polsko, dále Česká republika a na Slovensku to byla Slovenská akademická agentúra – Servisní centrum pre tretí sektor.

(Tošner, J., Sozanská, O. 2002)

1.4 Současná situace dobrovolnictví v České republice

V posledních letech se objevuje celá řada článků, diskusí v radiích nebo televizních dokumentů na téma dobrovolnictví. Přesto je povědomí o tomto tématu ve společnosti a také zapojení veřejnosti do dobrovolných aktivit na nízké úrovni, zejména pokud srovnáme naši republiku s ostatními západoevropskými zeměmi. Na rozdíl od tradičních demokracií u nás zatím neexistuje široké vědomí o tom, že je naprosto přirozené pomáhat těm, kteří to potřebují a to zcela zadarmo.

Tímto bych se proto chtěla pokusit v této kapitole nastínit současné postavení dobrovolnictví u nás. Jsem přesvědčená, že je důležité zde vysvětlit pojem neziskový sektor, který úzce souvisí s dobrovolnictvím a právní formy neziskových organizací. Poté se chci věnovat dalšímu důležitému tématu a tím bude legislativní úprava dobrovolnictví. Ta prošla v roce 2002 velkou změnou, která měla vliv na oblast dobrovolnické činnosti. Považuji také za důležité napsat zde o založení významného národního dobrovolnického centra HESTIA, jehož programy a projekty jsou součástí činnosti regionálních dobrovolnických center. V neposlední řadě se chci zmínit o Mezinárodním roku dobrovolníků, kterému je přikládán velký význam. Na konci této kapitoly bych ráda věnovala místo dobrovolnickým programům, které se realizují díky Národnímu dobrovolnickému centru.

1.4.1 Neziskový sektor

V každé demokratické společnosti jsou neziskové organizace důležitou součástí. Specializují se na management dobrovolnictví, který obsahuje získávání a výběr dobrovolníků, jejich odborný výcvik a řízení, poté následná supervize a také samozřejmě hodnocení dobrovolníků, které podporuje jejich motivaci.

Neziskový sektor umožňuje lidem se volně sdružovat a vytvářet více či méně formalizované organizace. Tyto pracoviště poskytují informace, je pro ně důležitá spolupráce center v regionu a jejich cílem je zapojení co největšího počtu obyvatel. Využívají lidskou přirozenost každého jednotlivce k řešení osobních, skupinových či společenských problémů. Jsou také možností k osobnímu rozvoji a uplatnění jejich členů. Jedna z mnoha pozitiv pro zapojené občany je sounáležitost s určitým kolektivem a vědomí smysluplnosti prováděných aktivit.

Tento sektor hraje důležitou roli, protože vyplňuje mezeru ve státní sféře. Opodstatnění těchto organizací spočívá v tom, že jedinci či menšinové skupiny lidí mají možnost projevit svůj názor veřejně, upozornit tím na své potřeby a požadavky. Odpovědí jim bude nabídka netradičních forem pomoci.

Neziskový sektor je třetím pilířem vedle státního a podnikatelského. Tyto sektory se vzájemně prolínají a je zde snaha o spolupráci.

Podle studie Nadace rozvoje občanské společnosti vypracované v roce 1996 se neziskové organizace vymezují těmito pěti společnými rysy:

- Jedná se o společenství lidí do určité míry institucionalizované, které jsou schopné samosprávy, mají stanoveny vlastní cíle, zásady, stanovy a další podmínky,
- jejich činnost je organizována,
- tyto organizace nejsou závislé na státu, to znamená, že jsou samostatné a nepodléhají státní správě (nevylučuje to ovšem podporu ze strany státu),
- jejich cílem není dosažení zisku,
- dobrovolnost je významným prvkem těchto organizací.

Neziskový sektor je systém, do kterého patří občanská sdružení, nadace, obecně prospěšné společnosti, církve a jejich zařízení.

Občanské sdružení – toto sdružení lidí spojuje společné zájmy, které je vedou k rozhodnutí založit si vlastní organizaci s vlastními orgány. Z hlediska práva se jedná o právnickou osobu, která vzniká zaregistrováním u příslušného úřadu. Podmínky založení jsou: nejméně tři občané s tím, že musí být starší 18 let.

Nadace – jedná se účelové sdružení majetku, jejíž právní formou je právnická osoba. Má předem vytýčený obecně prospěšný cíl, ke kterému má sloužit. Vzniká na základě písemné smlouvy.

Obecně prospěšná společnost – hlavním cílem této organizace je poskytovat obecně prospěšné služby. Může ji založit fyzická, právnická osoba nebo stát. Jedná

se opět o právnickou osobu, která vzniká registrací zakládací listiny u místně příslušného úřadu.

Církevní zařízení – hlavním posláním těchto zařízení je poskytování zdravotních a sociálních služeb nejen věřícím, ale i široké veřejnosti.

Neziskové organizace jsou pro dnešní společnost velkým přínosem v mnoha oblastech. Nemají například už takový formální charakter a jsou méně byrokratické. Tímto jsou blíže lidem a také i jejich služby, které vyžadují blízký kontakt. Můžeme říci, že dalším přínosem je i vztah klienta a pracovníka či dobrovolníka, který je postaven na vzájemné důvěře a toleranci. To je jeden ze znaků, kterým se liší od státní sféry, protože lásku a pochopení nemůže nařídít žádný zákon. Protože svoji správu si řídí samy, mohou pružněji a včas reagovat na probíhající změny ve státě.

Samozřejmě, že tyto organizace bohužel narážejí i na řadu problémů a nesnází, které se daří více či méně vyřešit. Mezi ně patří například přijetí tržního systému nebo také schopnost efektivně získávat finanční prostředky. Jsou omezeny v získávání kvalifikovaných odborníků, protože jim nemohou poskytnout dostatečné finanční ohodnocení, stát a soukromá sféra jsou v tomto velkou konkurencí. Zapomíná se také na to, že garantem v některých službách může být pouze stát. Vyznačuje se to tendencí státu přenechávat některé své pravomoce jiným subjektům, do kterých patří i neziskové organizace.

(Tošner, J. 2003)

1.4.2 Právní úprava dobrovolnictví

Po roce 1989 došlo u nás k obnově a většímu rozvoji neziskového sektoru. Svoji činnost obnovilo mnoho spolků a organizací. Rostl počet těch, které čím dál více potřebovaly využívat práci dobrovolníků. Vystával ale jeden problém, který se týkal činnosti dobrovolníků. Jejich aktivity byly doposud upraveny pouze v různých smlouvách a závazcích, které uzavíraly organizace navzájem mezi sebou. Chyběla totiž legislativní úprava obecných pojmů týkajících se dobrovolnictví. Bylo potřeba vymezit, kdo je dobrovolník, co je dobrovolná činnost, také upravit postavení dobrovolníků a mnoho dalšího.

Rok 2001 přispěl k významnému pokroku v oblasti dobrovolnictví, kdy organizace spojených národů jej vyhlásila za Mezinárodní rok dobrovolníků.

Vláda se po tomto kroku rozhodla vyjádřit podporu dobrovolnictví. Poté, co byl vytvořen Národní výbor pro Mezinárodní rok dobrovolníků, se začala příprava takového zákona, který by upravil podmínky dobrovolnictví. Národní výbor předložil v říjnu 2001 návrh zákona o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů. Tento návrh byl schválen v roce 2002 a právní účinnosti nabyl 1. ledna 2003.

Tento zákon právně vymezuje pojmy jako je dobrovolník a dobrovolnická služba. Také obsahuje definici smlouvy, kterou uzavírají mezi sebou dobrovolník a vysílající organizace. Dále zde najdeme vymezení instituce, která má právo udělovat akreditaci organizacím. V neposlední řadě upravuje dotace a využívání dobrovolnické služby státem. Od paragrafu 12 a následující zákon dále obsahuje též změnu o veřejném zdravotním pojištění, o důchodovém pojištění, o daních z příjmů, o nezaměstnanosti, o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí.

Některé pojmy týkající se dobrovolnictví zákon definuje takto:

„**Dobrovolníkem** může být fyzická osoba starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky nebo osoba starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu. Dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací.“(Zákon č. 198/2002 Sb. O dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, § 3)

Podle zákona je **dobrovolnická služba** činnost, při které dobrovolník poskytuje pomoc sociálně znevýhodněným, ohroženým a rizikovým skupinám. Také pomáhá při živelných pohromách, při ochraňování a zlepšování životního prostředí, při pečování o kulturní památky, při pomoci uskutečňovat rozvojové programy. Tato služba nesmí být vykonávána v rámci pracovního poměru nebo studia školy dobrovolníka.

„**Vysílající organizace** podle tohoto zákona je právnická osoba se sídlem v České republice, která dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby za podmínky, že má udělenou akreditaci.“ (Zákon č. 198/2002 Sb. O dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, § 4, odst.1)

Podle zákona je tedy **přijímající organizací** osoba, pro jejíž potřebu je tato služba vykonávána.

1.4.2.1 Smlouva

Dobrovolník musí podle zákona uzavřít s vysílající organizací smlouvu. Pro dobrovolnickou službu vykonávanou na území České republiky, musí být ve smlouvě sjednáno alespoň místo, předmět a doba výkonu dobrovolnické činnosti.

V případě, že je dobrovolník vyslán do zahraničí, musí smlouva obsahovat tyto náležitosti:

- jméno a příjmení, rodné číslo, místo trvalého pobytu dobrovolníka, název a sídlo vysílající organizace;
- ujednání o účasti na předvstupní přípravě (zahrnuje informace o možných rizicích);
- místo, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby;
- způsob ubytování a stravování dobrovolníka;
- závazek dobrovolníka vrátit část výdajů, v případě, pokud předčasně ukončí dobrovolnickou činnost.

Smlouva může podle povahy dobrovolnické služby dále obsahovat další následující ujednání:

- o předložení výpisu z trestního rejstříku, které nesmí být starší 3 měsíců
- o předložení potvrzení o zdravotním stavu, které nesmí být starší 3 měsíců
- o předložení potvrzení o informování dobrovolníka s prevencí infekčních nemocí

- o náhradě nákladů spojených s nezbytnou přípravou, s cestou, o kapesném, o poskytnutí pracovních prostředků a osobních ochranných pomůcek
- o rozsahu pracovní doby, doby odpočinku, o podmínkách pro udělení dovolené a o důvodech, za kterých lze dobrovolnickou službu předčasně ukončit

1.4.2.2 Akreditace

Ministerstvo vnitra uděluje vysílajícím organizacím pro jejich činnost akreditace v oblasti dobrovolnické služby. Tyto akreditace jsou organizacím uděleny na návrh akreditační komise složené ze zástupců jednotlivých ministerstev a Rady vlády pro nestátní neziskové organizace na základě zákona o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů č. 198/2002. Organizace, která zažádá o akreditaci, musí prokázat, že je schopna plnit své jednotlivé projekty a programy dobrovolnické služby. Také musí doložit, že je finančně způsobilá organizovat přípravu a provádění dobrovolnické služby a také dodržovat další povinnosti, které vyplývají ze zákona o dobrovolnické službě. Akreditace se uděluje na dobu tří let. V případě, že ministerstvo zjistí, že vysílající organizace přestala splňovat podmínky stanovené zákonem pro udělení akreditace, může po projednání v akreditační komisi akreditaci zrušit.

1.4.2.3 Pojištění dobrovolníka

Vysílající organizace má povinnost uzavřít s dobrovolníkem pojistnou smlouvu před jeho vysláním k výkonu dobrovolnické služby. Ta kryje odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou sám dobrovolník způsobí nebo mu bude způsobena. Sám dobrovolník odpovídá pouze za škodu, kterou způsobí úmyslně.

1.4.2.4 Dotace

Organizace, které mají udělenou platnou akreditaci od ministerstva vnitra, mohou zažádat o státní účelovou dotaci pro oblast dobrovolnické služby z rozpočtu ministerstva.

Poskytnuté dotace mají být na pokrytí:

- pojistného placeného na základě pojistné smlouvy;

- části výdajů spojených s evidencí dobrovolníků, s jejich přípravou a se zajištěním výkonu dobrovolnické služby;
- pojistného na důchodové pojištění, placeného za dobrovolníka.

Dotace jsou poskytovány na jeden kalendářní rok zálohově. Po skončení kalendářního roku, během kterého byla dotace čerpána, organizace vystaví vyúčtování, které poté předá ministerstvu vnitra. Nevyčerpané finanční prostředky musí organizace vrátit. Dotace se organizaci neposkytne, pokud obdržela od přijímací organizace úplatu nebo jinou penězi ocenitelnou výhodu.

Ministerstvo vnitra vytvořilo v souvislosti s tímto zákonem oddělení dobrovolnické služby. Oddělení se zabývá zajišťováním činnosti akreditační komise a s tím spojených úkolů jako jsou například:

- příprava podkladů pro rozhodování akreditační komise o udělování akreditace;
- shromažďování podkladů pro jednání akreditační komise o zrušení akreditace;
- vedení seznamu vysílajících organizací, kterým byla udělena akreditace;
- zajišťování převodu práv a povinností mezi zaniklou vysílající organizací a dobrovolníkem na jinou vhodnou organizaci;
- ověřování, zda organizace plní podmínky stanovené zákonem o dobrovolnické službě;
- poskytování dotací vysílajícím organizacím.

(<http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx>)

1.4.3 Regionální dobrovolnická centra

Dobrovolnická centra vznikají jako neziskové organizace. Mohou to být například samostatná občanská sdružení či jsou součástí jiné neziskové organizace nebo působí při různých školách. Centra se profesionálně zabývají propagací dobrovolnictví ve společnosti. Vykonávají tzv. management dobrovolnictví, který obsahuje organizaci a koordinaci dobrovolné činnosti. Kromě toho poskytují

informace lidem, kteří se chtějí stát dobrovolníky a také jim pomáhají při uplatnění. Udržují kontakt s ostatními dobrovolnickými centry a navzájem mezi sebou spolupracují. Poskytují si kvalifikovanou metodickou pomoc a podporují se.

Dále spolupracují s médii, obcemi, samosprávami, státními orgány nebo také navazují mezinárodní spolupráci. Vytvářejí si vlastní dobrovolnické programy, kterými se pokoušejí řešit aktuální problémy v komunitě.

Regionální dobrovolnická centra navazují svojí činností na Národní dobrovolnické centrum HESTIA.

(Tošner, J. 2003)

1.5 HESTIA – Národní dobrovolnické centrum

V roce 1993 vznikla společnost Hestia z iniciativy manželských poradců, kteří chtěli cíleně podporovat pozitivní mezilidské vztahy v rámci rodiny a také v širším kontextu občanské společnosti. Na začátku jejího působení byla nadací, později se její právní forma změnila na občanské sdružení, které bylo řízeno sborem členů. Ve své činnosti se zaměřila na:

- výzkum, výcvik a vzdělávání;
- vydávání účelových publikací;
- poradenství, supervizi a stáže pro dobrovolníky a profesionály;
- navazování kontaktů s domácími i zahraničními organizacemi s podobnými cíli;
- propagaci a publicitu dobrovolnictví s pomocí mediálních partnerů.

V České republice se Hestia začala problematikou dobrovolnictví zabývat v roce 1995. V té době byl program Pět P jejím prvním realizovaným programem, ke kterému postupně přibývaly další.

Nevládní nezisková organizace Hestia se dobrovolnictví věnovala již od svého počátku, ale až v roce 1998 byly vymezeny samostatné činnosti, jako je organizace a podpora dobrovolnictví. Konkrétním projevem jejího zájmu byl vznik Národního dobrovolnického centra v Praze. Toto centrum je součástí sítě

VOLUNTEERNET čtrnácti ustanovených dobrovolnických center ve střední a východní Evropě, Pobaltí a Asie. Založení centra bylo finančně podpořeno a inspirováno, nadací Open Society Institute. Metodickou pomoc poskytla nadace Points of Light Foundation (POLN) v podobě svých lektorů. V USA se nachází pod záštitou této neziskové organizace více jak 500 dobrovolnických center.

Oficiálně bylo Národní dobrovolnické centrum otevřeno 22. února 1999 u příležitosti kampaně „30 dní pro neziskový sektor“. U zrodu stojí od počátku PhDr. Olga Sozanská a PhDr. Jiří Tošner. Toto centrum vede dobrovolnické programy a projekty. Podporuje vznik a činnost regionálních dobrovolnických center, pro které je zdrojem metodiky a informací. Také spolupracuje na mezinárodních projektech programů PHARE a MATRA. Patří též mezi členy dobrovolnických organizací IAVE, CEV, Big Brothers a Big Sisters International a ENYMO.

HESTIA – Národní dobrovolnické centrum si stanovila tyto cíle:

- šířit a podporovat ideu dobrovolnictví,
- sledovat vývoj problematiky dobrovolnictví v naší zemi,
- zlepšovat přístup společnosti k dobrovolnictví a zvýšit zapojení občanů do dobrovolnických aktivit,
- realizovat projekty za účelem propagace myšlenky dobrovolnictví v nestátních i státních organizacích,
- nabízet výcviky pro dobrovolníky a koordinátory,
- podporovat vznik regionálních dobrovolnických center,
- organizovat semináře, které se týkají aktuálních problémů při práci s dobrovolníky.

Mezi jeho další cíle patří také vydávat publikace, které se zaměřují na osvětu dobrovolnictví, ale i různé metodické pokyny a postupy. Vede databázi organizací, které využívají služby dobrovolníků a také databázi samotných dobrovolníků. Hestia dlouhodobě spolupracuje s různými neziskovými organizacemi jako například YMCA Praha, LATA Praha, Nadace rozvoje občanské společnosti, Dobrovolnické centrum Ústí nad Labem, RATOLEST Brno, Spektrum Kroměříž,

Open Society Fund Praha, Open Society Institute New York a s mnoha dalšími. Tato spolupráce je intenzivně využívána při realizaci projektů Národního dobrovolnického centra.

V roce 2003 byla Hestii udělena akreditace podle zákona o dobrovolnické službě na programy Dobrovolníci v nemocnicích a Program Pět P.

Projekty a programy Národního dobrovolnického centra jsou finančně podporovány již zmíněnými - Nadace Open Society Fund nebo také Nadace rozvoje občanské společnosti z programu Make a Connection, dále pak Ch. S. Mott Foundation, Evropská komise z programu Mládež a z prostředků Evropského sociálního fondu, Big Brothers a Big Sisters International, Velvyslanectví Nizozemského království, Hlavní město Praha, Městská část Praha 1, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a dalšími.

(<http://www.hest.cz/ndc.shtml#mvc>)

1.5.1 Projekty Národního dobrovolnického centra Hestia

Projekt dobrovolnictví ve školách Rozvoj občanských ctností byl reakcí Hestie na výzvu Nadace rozvoje občanské společnosti. Centrum se přihlásilo do jejího programu GABRIEL. Tento projekt byl zahájen 15. listopadu 2001 ve čtyřech městech – Praze, Brně, Českých Budějovicích a Ústí nad Labem. Klade si za cíl podpořit mladé lidi v zapojení do dobrovolnických a dárcovských aktivit a také vytváření a realizaci jejich vlastních projektů. Projekt je zaměřen především na studenty středních škol ve věku 14-20 let. Dalším úkolem, který má přispět k splnění stanoveného cíle, patří ještě příprava pedagogů zaangažovaných škol, po které jsou schopni sami vést tento projekt. Do úvodní tříleté fáze projektu se postupně zapojilo 79 studentů z 11 škol, kteří samostatně realizovali 12 vlastních malých projektů a jako dobrovolníci spolupracovali s 15 neziskovými organizacemi. Během projektu se podařila navázat i zahraniční spolupráce s partnery v Polsku, Maďarsku a Slovensku. Studentům se tak dostala možnost zapojit se do dobrovolnické činnosti v zahraničí.

HESTIA- Národní dobrovolnické centrum tento projekt koordinuje v celé České republice a realizuje jej v Praze. V Ústí nad Labem je realizátorem pro region Dobrovolnické centrum v Ústí n. L., v Brně je to RATOLEST Brno a v Českých Budějovicích Ústav Sociální práce ZSF JU České Budějovice.

Projekt Zvýšení profesionality nestátních neziskových organizací v oblasti dobrovolnictví byl vytvořen pro neziskové organizace, aby mohly začít systematicky pracovat s dobrovolníky. Měly zájem na tom, aby se dobrovolnická činnost stala součástí jejich aktivit. Projekt se realizoval v letech 2002 – 2003. Hestia na něm spolupracovala s partnerskými neziskovými organizacemi. V rámci projektu se uskutečňovaly konzultace, metodická a evaluační setkání, školení a zpracování materiálů a supervize. Mezi hlavní cíle patřilo například zvýšit kvalitu profesionálních dovedností pracovníků dobrovolnických center v regionu, zvýšit podíl dobrovolnictví v neziskových organizacích a také zpracovat metodiku pro dobrovolnictví v neziskových organizacích.

Projekt Rozvoj internetové komunikace nestátních neziskových organizací v dobrovolnictví byl realizován v letech 2001 – 2002 a podílely se na něm neziskové organizace Econnect a Jahoda. Stanoveným cílem tohoto projektu bylo zvýšit používání moderních komunikačních technologií v práci s dobrovolníky. Projekt poskytl možnost k vytvoření centrálního servisního a informačního portálu www.dobrovolnik.cz. Po převzetí správy portálu Národním dobrovolnickým centrem Hestia v roce 2002 se stránka rozšířila díky grantu z programu Phare o dobrovolnickou burzu, poradnu a o anglickou verzi - www.volunteer.cz s informacemi o českém dobrovolnictví a tím podpořila mezinárodní spolupráci. Stránky vznikly v souvislosti s Mezinárodním rokem dobrovolníků.

Tyto stránky nyní poskytují neziskovým organizacím možnost představit svoje programy veřejnosti a dobrovolníkům nebo lidem, kteří mají zájem o dobrovolnickou činnost, mohou získat přehledné informace o aktuálních událostech, vzdělávacích akcích a grantových příležitostech v dané oblasti. Také je zde prostor pro vyměňování zkušeností v oblasti práce s dobrovolníky. Pro jakékoli dotazy týkající se dobrovolnictví je určena poradna.

Dobrovolníci zde najdou například přehled neziskových organizací, nabídku aktuálních projektů, do kterých se mohou zapojit nebo rady, které pomohou při

výběru správné organizace. Dobrovolníci si zde také vyměňují své názory a zkušenosti.

Neméně významnými cíli tohoto portálu je oslovovat nejširší veřejnost a propagovat oblast dobrovolnictví, získávat pozornost medií, potencionálních sponzorů a dárců. V neposlední řadě prezentovat „české“ dobrovolnictví v zahraničí prostřednictvím cizojazyčných stránek.

(<http://www.dobrovolnik.cz/about.shtml>)

1.5.2 Mezinárodní rok dobrovolníků

Usnesením Valného shromáždění Organizace spojených národů byl rok 2001 vyhlášen za Mezinárodní rok dobrovolníků. OSN tak učinila poté, kdy jí byl předložen návrh od japonské vlády, která spolu s mezinárodními dobrovolnickými organizacemi chtěla ocenit roli dobrovolníků z celého světa, kteří se podíleli na odstraňování následků ničivého zemětřesení v Japonsku v roce 1995.

Posláním tohoto roku byla snaha upozornit společnost na mnoho dobrovolníků a jejich činnost, kterou se podílí na zlepšování života a pomáhají lidem, kteří to potřebují.

Hlavními cíli Mezinárodního roku byly:

- posílit postavení dobrovolnictví a podpořit dobrovolnické projekty
- zlepšit legislativní podmínky pro výkon dobrovolné služby
- vytvořit síť pro vzájemnou osvětu
- prezentace dobrovolnictví veřejnosti

Na zajištění průběhu a realizaci cílů Mezinárodního roku dobrovolníků byl v každé zemi ustanoven Národní koordinační výbor. Důležitou skutečností bylo, že se všechny stanovené cíle podařilo splnit. V průběhu Mezinárodního roku se konalo mnoho mezinárodních a jiných akcí. V lednu 2001 jej otevřela velká konference v Amsterdamu, která měla název „Dobrovolníci – kapitál tisíciletí“. Zúčastnilo se jí přes 1500 delegátů z více jak 200 zemí. Do tohoto výčtu patřili například zástupci OSN, Červeného kříže a půlměsíce, také řada církevních a neziskových organizací, dobrovolníci i představitelé vlád zúčastněných zemí.

Na přípravě tohoto roku se v České republice podílelo mnoho významných organizací, jako jsou HESTIA, AGNES, občanské sdružení Bohemia Corps a další.

Tento rok přinesl spoustu pozitiv. Měl především podíl na vzniku návrhu zákona o dobrovolnické službě. Dobrovolnictví se více prezentovalo v médiích, odvysílalo se několik diskusních pořadů v radiích anebo také miniseriál o dobrovolnictví a jiné. Dalším důležitým krokem, ke kterému Národní rok přispěl, bylo vytvoření informačního portálu na internetu.

Mezinárodní rok dobrovolníků měl pomoci k rehabilitaci dobrovolnictví ve všech zaangażovaných zemích a ukázat dobrovolnictví takové, jaké je doopravdy, bez jakýchkoliv předsudků a negativních postojů z minulosti.

(Sozanská, O. 2001)

1.5.3 Dobrovolnické programy Národního dobrovolnického centra HESTIA

1.5.3.1 Program Pět P

Tento program pochází z USA a je obdobou programu Big Brothers a Big Sisters. V České republice je realizován pod názvem Pět P, což znamená přátelství, podporu, prevenci, péči a pomoc. Je to preventivní volnočasový program určen pro děti od šesti do patnácti let. Má poskytovat pomoc, která spočívá v opakovaném setkávání dítěte s dospělou osobou – dobrovolníkem. Scházejí se pravidelně jednou za týden a tráví spolu svůj volný čas po dobu minimálně jednoho roku. Náplň jejich volného času závisí na vzájemné dohodě mezi nimi. Mohou spolu sportovat, chodit do kina, na koncerty, výstavy, procházky nebo výlety, případně se připravují do školy. Role dobrovolníka zde v žádném případě nemá být rodičovská, je spíše podpůrná a preventivní. Dobrovolník je pro dítě jako kamarád, který je tu jen pro něj, zajímá se o jeho zájmy a naslouchá jeho problémům. Pomáhá učit dítě užitečně trávit volný čas, získávat sociální dovednosti, posilovat sebedůvěru a také motivovat dítě k navazování vrstevnických vztahů. To je důležité obzvláště u dětí, které vyrůstají v neúplných, sociálně slabých rodinách či v nepříznivých podmínkách, mají výchovné problémy, poruchy učení nebo těžko navazují vztahy s kamarády, například děti velmi nadané, které jsou v kolektivu osamělé apod.

Program vznikl v České republice díky finanční podpoře nadace Open Society Fund. Realizaci programu u nás zajistila Hestia. Stala se tak národním koordinátorem celého programu.

Do programu jsou děti přijímány a zařazovány na doporučení výchovnými poradci, pedagogickými či sociálními pracovníky, dětskými psychology nebo psychiatry. Důležitými členy v programu jsou rodiče. Ti své dítě mohou přihlásit sami nebo mohou využít pomoci jiné instituce, která jim poradí, jak se do programu přihlásit. Souhlas rodičů je zde základní podmínkou. Spolupráce rodičů je velmi důležitá, avšak nesmí dobrovolníka využívat k hlídání nebo doučování dítěte.

Průběh spolupráce zajišťuje koordinátor programu Pět P, doprovází dobrovolníka a dítě, pomáhá v navazování prvotního kontaktu a také vytváří profesionální prostředí. Koordinátor do vztahu nezasahuje. Pomáhá jen s komunikací mezi dobrovolníkem a dítětem a také mezi rodiči a dobrovolníkem. Po celou dobu trvání vztahu vede dokumentaci a případné porušení pravidel, ať už ze strany rodičů nebo dobrovolníka, konzultuje se supervizorem. Po celou dobu účasti v programu, mají dobrovolníci možnost využívat nabídky pravidelné supervize, kde si mohou vyměňovat zkušenosti s ostatními dobrovolníky a řešit problémy se svěřenými dětmi. Národním koordinačním centrem Asociace Program Pět P je od roku 2005 dosud o. s. Spektrum Kroměříž.

1.5.3.2 Program Dobrovolníci v nemocnicích

V západní Evropě a Americe, ale i v dalších zemích světa má tento program dlouholetou tradici. Dobrovolníci v nemocnicích patří do zdravotnického systému jako samozřejmá součást a nikoho to neudivuje. Program má nejdéle uchovanou tradici ve Spojených státech amerických. V České republice se do povědomí obyvatel dostává v posledních deseti letech.

Tento program si od svého počátku stanovil za cíl zlepšovat psychosociální podmínky pacientů na lůžkových odděleních. V nemocnicích či jiných zařízeních sociální péče jsou dobrovolníci zapojováni tak, aby pomohli dětem, dospělým nebo starým lidem překonat dobu strávenou na lůžku. Svými nápady a tvořivými aktivitami vyplňují pacientům jejich volný čas a tím ulehčují pobyt v zařízení.

První klinikou, kde se program začal realizovat, byla v roce 1999 Fakultní nemocnice Motol, oddělení dětské onkologie. Postupem času k nim přibývala další zařízení. Ve stejném roce převzala po dohodě tento prvotní projekt Hestia – Národní dobrovolnické centrum od Open Society Institut New York a nadace Open Society Fund.

Program probíhá v současné době v zařízení o. p. s. KID ve Fakultní nemocnici Motol Praha, na ortoptickém oddělení Nemocnice Kroměříž, v Domu léčby bolesti s hospicem v Rajhradě u Brna a v Nemocnici v Českých Budějovicích.

1.5.3.3 Program Dobrovolnictví nezaměstnaných

Nezaměstnanost v České republice i v ostatních zemích je již po mnoho let poměrně velkým problémem. Také vzhledem ke zhoršující se situaci v souvislosti s finanční krizí bude nezaměstnaných osob přibývat, a proto se věnuje pozornost na hledání nových způsobů řešení tohoto problému.

Jedním z řešení, které by mohlo pomoci ke zmírňování následků nezaměstnanosti je zapojit nezaměstnané osoby do dobrovolnických aktivit.

Za prvotní se považovalo věnovat se nezaměstnaným absolventům z různých škol, které může ohrožovat dlouhodobá nezaměstnanost. Tímto způsobem mohou získávat praxi, která je pro mnoho zaměstnavatelů velmi důležitá k přijetí do zaměstnání.

Dalšími, kteří mohou patřit do ohrožené skupiny lidí, jsou matky s malými dětmi, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby s nízkou kvalifikací nebo osoby zdravotně postižené aj. Projekt nabízí možnost výběru takové dobrovolnické činnosti, která by lidem pomohla období nezaměstnanosti překonat bez psychosociální krize.

Tento projekt Dobrovolnictví nezaměstnaných zrealizovala Hestia – Národní dobrovolnické centrum (NDC) v letech 2000 – 2002 za podpory regionálních partnerů. Mezi tyto partnery patří již zmíněná Nadace Open Society Fund, Charles Steward Mott Foundation. Hlavní finanční podporu poskytlo prostřednictvím grantů Ministerstvo práce a sociálních věcí. Za velmi důležité se považuje efektivní komunikace a spolupráce mezi všemi účastníky tohoto projektu. Nezaměstnaní by měli být o této možnosti aktivního řešení jejich stávající situace informováni od

úřadů práce. Tím mají neziskové organizace šanci získat dobrovolníky, kteří mohou nabídnout osobní potencionál, své dovednosti a schopnosti.

Tento projekt nezaměstnané absolventy škol neomezuje typem vystudované školy. Má spíše poskytnout příležitosti, jak mohou získat cenné zkušenosti, udržet, prohloubit anebo obohatit své dosavadní znalosti a neztratit pracovní návyky po dobu hledání zaměstnání. Program by měl také přinést nezaměstnanému možnost lepšího prosazení na trhu práce, kde by prosadil svoje získané nové zkušenosti.

1.5.3.4 Program Pro Seniors

V České republice je mnoho oblastí, ve kterých se činnost dobrovolníků využívá. Jednou z nich je i péče o staré občany. Proto také vznikl program Pro Seniors, jehož posláním je pomáhat starým lidem, aby dokázali lépe překonávat samotu nebo psychosomatické změny ve stáří. Zaměřuje se především na staré lidi v ústavní péči. Jedná se například o hospice, domovy pro seniors nebo léčebny dlouhodobě nemocných. Právě tito lidé často pociťují samotu, jsou bez příbuzných nebo jsou méně pohybliví.

Cílem programu je snaha o rozšíření možností, jak lépe využít volný čas klientů. Dobrovolníci svojí činností přinášejí do zařízení spoustu nového, ať už jsou to třeba vymyšlené aktivity nebo jen pocit lidské blízkosti. Věnují se obyvatelům zařízení, povídají si s nimi anebo vyslechnou jejich trápení. Zaměstnanci, kteří se o staré lidi starají, nemají převážně přes svoje každodenní pracovní vytížení tolik času, aby se jim mohli naplno věnovat.

Dobrovolníci, kteří mají zájem o tento program, projdou předtím výcvikem, který je více seznámí s dobrovolnictvím v péči o staré občany, o specifikách stáří a o přístupu ke klientům.

Tento program Pro Seniors se především zaměřuje na dobrovolníky, kteří navštěvují staré občany pravidelně (jednou týdně nebo čtrnáct dní na 1 – 2 hodiny) nebo podle domluvy mezi dobrovolníkem a seniorem. Je zde také velmi důležité, aby dobrovolník mohl zjistit, jaké jsou požadavky a představy pracovníků v zařízení a podle toho se sestavila náplň jeho činnosti. S tímto vymezením dobrovolnických aktivit pomáhá dobrovolníkům koordinátor v zařízení. Ten kromě toho dobrovolníky i přijímá a pak se následně o ně stará. Pomáhá jim, aby se lépe

orientovali v zařízení, probírá s nimi jejich činnosti anebo vzniklé problémy. V neposlední řadě také vybírá seniory v zařízení, pro které může být společnost dobrovolníka velkým přínosem.

(Tošner, J., Sozanská, O., 2002)

1.5.3.5 Program Dobrovolníci z komerčních firem

Takový typ programu je v České republice ojedinělý. Projekt k nám přišel z USA, kde se stal obrazem americké kultury a je mnohaletou tradicí.

Ředitel AGB-GE Capital Bank se v roce 1999 obrátil na Hestii – Národní dobrovolnické centrum s žádostí o zprostředkování dobrovolnické činnosti pro zaměstnance své banky. Pracovníci dostali na jeden den v měsíci pracovní volno, které bylo využito na poskytnutí dobrovolnické pomoci v nějaké neziskové organizaci. Národní dobrovolnické centrum připravilo semináře pro hlavní zástupce vybraných organizací a i pro zaměstnance, kteří se stali dobrovolníky. HESTIA tak mohla využít získané informace ze stáží v USA, kde tímto způsobem firmy pomáhají především v oblasti sociálních služeb a vzdělávání. Se zaměstnanci proběhly i osobní pohovory, které měly zjistit jejich motivaci, zájmy a zkušenosti v dobrovolnické činnosti. Tyto rozhovory byly rozhodující pro přidělení jednotlivých dobrovolnických aktivit pracovníkům.

Dobrovolníci mají samozřejmě k dispozici průběžnou supervizi, která může mít formu individuální nebo skupinovou. Zde je vytvořen prostor pro řešení vzniklých problémů ze strany dobrovolníků, ale také sdělování příjemných pocitů a získaných zážitků z výkonu dobrovolnické činnosti.

Hestia projekt konzultuje s experty z USA. V Americe je tzv. corporate volunteering velmi známý a populární.

Zda bude mít tento projekt u nás úspěch a zaměstnavatelé jej přijmou za něco přirozeného, ukáže až budoucnost.

(<http://www.hest.cz/ndc.shtml#mvc>)

1.5.3.6 Program Make a Connection – Připoj se

Tento program vznikl z mnohaletého partnerství mezi nadací International Foundation a společností Nokia. Zaměřuje se na pozitivní rozvoj mladých lidí a jejich vztahu ke komunitě. Cílem programu je podpořit všechny mladé lidi (16 -26 let), kteří mají chuť a odhodlání pomáhat druhým. Prostřednictvím svých navrhnutých dobrovolnických projektů mají možnost prospět ostatním a přinést svému okolí pozitivní změny. Partneři programu tak chtějí podpořit oblast dobrovolnictví a přitom dát šanci mladé generaci.

Mladí lidé mohou na realizaci svého vlastního programu získat až 30 000 korun českých finanční podpory. Díky tomu, tak mohou nabýt mnoho nových zkušeností a dovedností do dalšího života. Součástí programu je školení, které probíhá neformální a zážitkovou formou. Zde se mohou naučit, jak správně řídit projekt, pracovat a komunikovat v týmu, vést ho nebo jak prezentovat svoji činnost veřejnosti a mnoho dalších dovedností. Tato školení jsou určena zástupcům z každého týmu podpořených projektů.

Projekty mohou být zaměřeny na široké spektrum. Může to být oblast sociální, kulturní anebo také sportovní. Vždy musí ale směřovat „ven“ – podporovat život v komunitě.

Tento program pomohl od roku 2000 už stovkám mladých lidí ve více než 20 zemích světa.

V České republice byl zahájen v dubnu roku 2002 a je společným programem Nadace rozvoje občanské společnosti a společnosti Nokia.

V současné době probíhají národní programy v mnoha zemích celého světa, například v Číně, Brazílii, Kanadě, Německu a dalších.

(<http://www.pripojse.cz/o-programu/program-make-a-connection-pripoj-se/>)

1.5.3.7 Program Evropská dobrovolná služba

Tento program je příležitost pro mladé lidi ve věku 18 – 30 let strávit 2 – 12 měsíců na dobrovolnickém projektu v zahraničí.

Evropská dobrovolná služba je program Evropské Komise, který byl vytvořený pro mládež států Evropy. Mladí lidé mohou díky němu vycestovat na

určitý čas do nějaké neziskové organizace jako dobrovolníci. Budou mít možnost naučit se mnoho nového, poznat jinou zemi, získat tak praxi, nové kontakty a také se zdokonalit v cizím jazyce.

Účast na programu dobrovolníka neomezuje v jeho finanční situaci, stupněm dosaženého vzdělání, nedostačující kvalifikací nebo nedostatkem zkušeností s pobyty v zahraničí. Naopak mu projekt přinese spoustu nových zkušeností, podpoří sebevědomí, (sebe)poznání, získá případně i odbornost, nové životní i profesní zaměření, motivaci, komunikační dovednosti a jiné. Jedná se o neplacenou, neziskovou činnost, která přináší prospěch místní komunitě. Nemá nahrazovat již vytvořené místo a ani být alternativou vojenské služby.

Oblast působení je široká. Může to být například:

- ochrana životního prostředí
- umění, kultura
- sociální oblast
- práce s dětmi a mládeží, informace pro mládež
- volný čas nebo sport.

(http://www.hest.cz/ndc_7.shtml)

1.6 Koalice dobrovolnických iniciativ

Toto volné sdružení bylo vytvořeno v roce 2001 u příležitosti Mezinárodního roku dobrovolníků. Jejími členy jsou dobrovolnická centra a neziskové organizace, které jsou propojeny dohodami o spolupráci na programu či dohodami o konkrétním programu. Členové Koalice jsou zapojeni do programu rozvoje dobrovolnictví. Členství je formálně stvrzeno dohodou o přistoupení ke Koalici dobrovolnických iniciativ. Zachovává se zde plná nezávislost všech členů, včetně jejich programů a projektů.

Vznik Koalice v České republice byl podpořen Nadací Open Society Fund a Ch. S. Mott Foundation.

Program rozvoje dobrovolnictví je u nás podporován již zmíněnými organizacemi spolu s HESTIA - Národním dobrovolnickým centrem již od roku 1998. V zemích střední a východní Evropy je realizován podobný program dalšími členy sítě dobrovolnických center. Program usiluje o co největší zapojení dobrovolníků do společensky prospěšných aktivit. Důležitou složkou je výběr, výcvik a supervize dobrovolníků a samozřejmě jejich koordinátorů. Také zde patří supervize organizací z hlediska dobrovolnictví. Součástí programu je i vedení databází dobrovolníků i organizací se spolupracujícími dobrovolníky. Posláním Koalice dobrovolnických iniciativ je především rozvoj dobrovolnických programů a dobrovolnických center v rámci „Programu rozvoje dobrovolnictví“.

(<http://www.hest.cz/koalicezkus.shtml>)

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíle výzkumu

Již v úvodu své práce jsem zmínila, že cílem mé praktické části je zjistit, k jakým změnám a pokrokům došlo v oblasti dobrovolnictví v České republice a v jaké současné situaci se nachází, jakým způsobem stát pomáhá organizacím rozvíjet dobrovolnické aktivity, a také s kterými problémy se organizace potýkají a naopak, které úspěchy jim přinášejí radost z jejich vykonávané činnosti.

2.1.1 Stanovené hypotézy

Hypotéza č. 1: Mezinárodní rok dobrovolníků 2001 přispěl k rozmachu sítě dobrovolnických center.

Hypotéza č. 2: Po schválení zákona č. 198/2002 o dobrovolnické službě se rozšířily možnosti finanční podpory dobrovolnictví.

Hypotéza č. 3: Dobrovolnické programy mají pozitivní vliv na klienty.

2.2 Použitá výzkumná metoda

V praktické části mé absolventské práce jsem se rozhodla použít tuto výzkumnou metodu:

Dotazník

Dotazník je nejčastější metodou zjišťování informací, jejímž základem je kladení písemných otázek a získávání písemných odpovědí. Je zdrojem mnohačetného získávání údajů. Dotazník umožňuje získat za krátký časový úsek rozsáhlé množství názorů a faktů. Oslovení zatrhávají nebo jiným způsobem označují odpovědi, které podle jejich úsudku nejlépe vyjádří zkoumaný znak. V této

metodě mají respondenti možnost, zvolit si z nabízených variant anebo mohou svoje mínění svobodně vyjádřit.

Tato nejběžnější výzkumná metoda bývá řazena do tzv. subjektivních metod. Subjektivnost dotazníku je dána tím, že dotazovaný zde může různým způsobem ovlivňovat své odpovědi.

Mezi jednu z výhod dotazníku patří i poměrně snadné a časově nenáročné vyhodnocení. Další výhoda spočívá v jednoduchosti vyplňování. Téměř každý jej alespoň jednou v životě už vyplňoval. Jeho forma a provedení je nejméně dotěrná. Respondent má možnost si dotazník v písemné podobě vyplnit v klidu a soukromí domova nebo své kanceláře. V neposlední řadě je tato metoda finančně nejlevnější. Naopak však mezi nevýhody můžeme zařadit nebezpečí, které tkví v nadhodnocení respondentů. Chyba se může stát tehdy, když dotazovaní nejsou schopni se adekvátně ohodnotit anebo v případě zlepšování odpovědí. Někdy je také velmi obtížné získat pro svůj dotazník dostatečný počet respondentů.

Má-li dotazník přinést hodnotné informace, musíme při jeho sestavování dbát na to, aby byl srozumitelný a správně zformulován a neobsahoval sugestivní otázky. Hlavně je velmi důležité, stanovit si cíle výzkumu. Přesné stanovení napomůže zaměřit se na podstatu zkoumaného jevu.

Dotazníkem zjišťujeme jak **fakta tvrdá** (např. pohlaví, věk, povolání atd.), tak **fakta měkká** (např. názory, postoje, zkušenosti, atd.).

Otázky v dotazníku

Mohou být uzavřené, polouzavřené, otevřené nebo škálové.

Uzavřené otázky – nabízejí volbu mezi dvěma či více možnými odpověďmi, např. ano – ne – nevím, tzn., že je dělíme na dichotomické a trichotomické. Tento typ otázek je vhodné použít tehdy, pokud známe většinu možných odpovědí. Výhodou uzavřených otázek je snadné zpracování nebo také jednoduché vyplnění odpovědí. Naopak však nevýhodou může být, že respondenta vedou k sugestivním odpovědím, které nemusí vždy vystihnout jeho názor.

Polouzavřené otázky – nabízí nejprve volbu varianty a poté ještě žádají vysvětlení či rozšíření odpovědi.

Otevřené otázky – v tomto typu otázek se může oslovená osoba vyjádřit svými slovy podle svého uvážení. Umožňují získat mnoho nových údajů a informací. Věrněji zachycují pohled respondenta na otázku, jelikož není omezován výběrem alternativ. Podněcují dotazovaného k hlubšímu zamyšlení. Nevýhodou je pak obtížnější zpracování a kvalita odpovědi může být ovlivněna verbálními schopnostmi dotazované osoby.

Škálované otázky – tyto otázky jsou nejvhodnější pro měření názorů a postojů respondentů. Umožňují kvantitativní zachycení jevu. Respondent vyjádří svůj postoj k předmětu výběrem ze stupnice na hodnotící škále.

2.3 Popis realizace výzkumu

Ve svém dotazníku, který je přiložen v příloze, jsem použila celkem 12 otázek. Dotazník obsahuje otázky uzavřené (2, 3, 4, 10, 11, 12), polouzavřené (7, 8) a také otevřené (1, 5, 6, 9). U uzavřených otázek jsem mohla vytvořit určité varianty, protože jsem znala většinu možných odpovědí. Typ polouzavřených otázek jsem zařadila do dotazníku proto, abych se dozvěděla od respondentů, co je vedlo k tomu, že zvolili zrovna zadanou alternativu. Poslední typ otázek, který jsem užila v dotazníku, byl typ otevřených otázek. Ty mně poskytly mnoho nových a zajímavých poznatků a informací.

Když jsem se rozhodovala, pro jakou zkoumanou skupinu sestavím dotazník, uvědomila jsem si, že bych se díky němu mohla mnoho dozvědět od organizací, které svoji činnost zaměřili na oblast dobrovolnictví. Pracovníky těchto organizací jsem oslovila prostřednictvím e-mailů. Adresy jsem díky pomoci mé paní vedoucí zjistila v adresáři Koalice dobrovolnických iniciativ. Touto metodou jsem rozeslala celkem 30 dotazníků. Zpět z tohoto množství zaslaných dotazníků se mi vrátilo 25 vyplněných. Návratnost byla tedy 83 %.

Chtěla bych zde také podotknout, že mé zkoumání se uskutečnilo v malém rozsahu, a proto výsledky nemusí být objektivní. Nelze z nich tedy vyvozovat obecné závěry.

2.4 Výsledky výzkumu

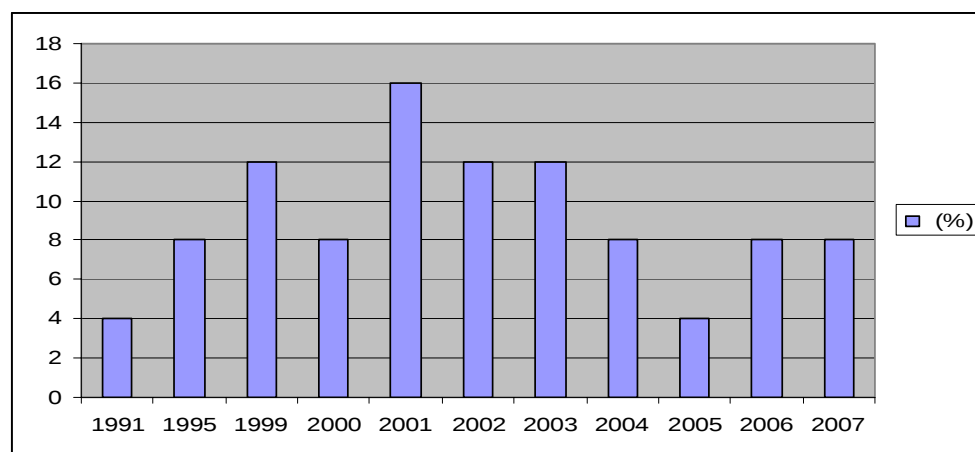
Zde se chci věnovat vyhodnocení mého dotazníku. Pro přehlednost jsem se rozhodla zpracovat každou otázku jednotlivě a výsledky zaznamenat pomocí tabulek a grafů.

Otázka č. 1: **Od kterého roku Vaše dobrovolnické centrum funguje?**

Tabulka č. 1

Rok	Počet odpovědí	%
1991	1	4
1995	2	8
1999	3	12
2000	2	8
2001	4	16
2002	3	12
2003	3	12
2004	2	8
2005	1	4
2006	2	8
2007	2	8

Graf č. 1

Z výsledků mého výzkumu vyplynulo, že v roce 1991 vzniklo jen jedno dobrovolnické centrum (4 %), poté v roce 1995 začala fungovat dvě dobrovolnická centra (8 %), dále v roce 1999 byla založena tři dobrovolnická centra (12 %), v roce 2000 přibyla další dvě dobrovolnická centra (8 %), rok 2001 byl Mezinárodním rokem dobrovolníků a dal vzniknout největšímu počtu dobrovolnických center – 4,

což činí (16 %), v roce 2002 byl přijat zákon o dobrovolnické službě, který napomohl rozšíření sítě o tři dobrovolnická centra (12 %), v roce 2003 rozvoj pokračoval a podpořil vytvoření dalších tří dobrovolnických center (12 %), rok 2004 byl zrodem dvou dobrovolnických center (8 %), rok 2005 nepřál rozmachu, důkazem toho je zřízení jenom jednoho dobrovolnického centra (4 %), k mírnému zlepšení došlo v roce 2006, kdy přibyla dvě dobrovolnická centra (8 %), v nadcházejícím roce 2007 se situace opakovala a vznikla opět dvě dobrovolnická centra (8 %).

Mým záměrem bylo pomocí této otázky zjistit růst a vývoj sítě dobrovolnických center. Je zřejmé, že odchodem totalitního režimu dostala oblast dobrovolnictví možnost k rozvíjení se správným směrem.

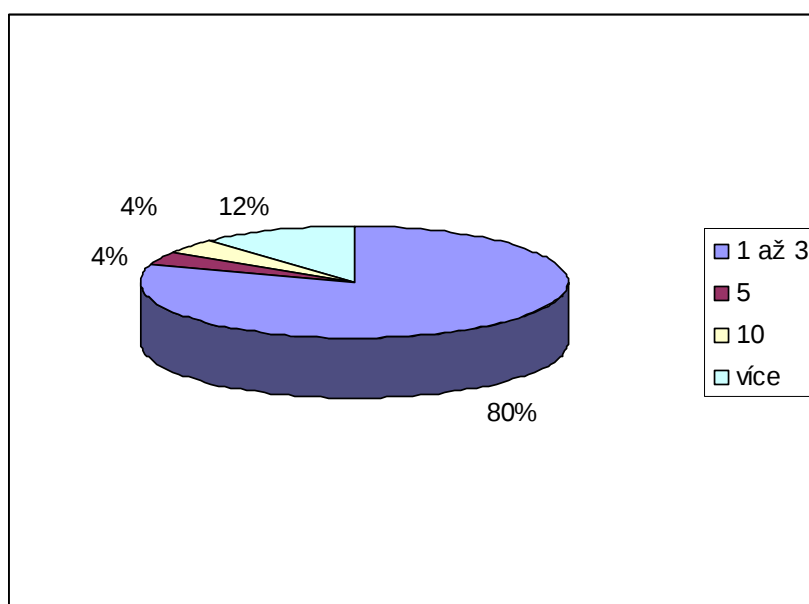
Výsledek otázky potvrdil moji hypotézu č. 1, ve které jsem předpokládala, že Mezinárodní rok dobrovolníků 2001 přispěl k rozmachu sítě dobrovolnických center. Dokládá to počet založených dobrovolnických center v daném roce.

Otázka č. 2: **Počet pracovníků ve Vašem centru?**

Tabulka č. 2

Možnosti	Počet odpovědí	%
1 až 3	20	80
5	1	4
10	1	4
více	3	12

Graf č. 2

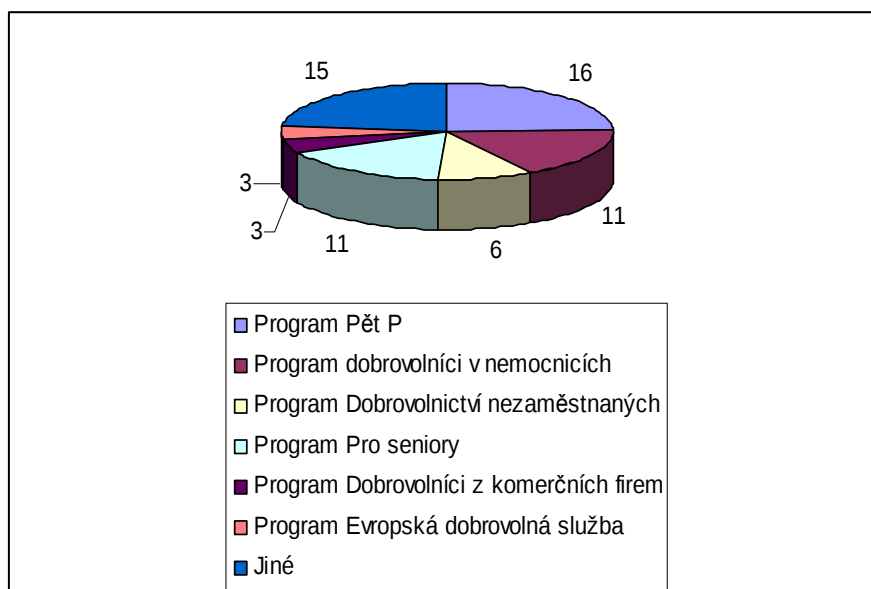
Z grafického znázornění vyplynulo, že v dobrovolnických centrech pracuje převážně 1 až 3 pracovníci. Odpovědělo tak 20 respondentů (80 %), dále pak 3 respondenti (12 %) zaškrtnuli variantu, že v jejich centru pracuje více než 10 pracovníků. Alternativu 5 pracovníků zvolil 1 respondent (4 %). Taktéž variantu 10 pracovníků zvolil 1 respondent (4 %). Počet zaměstnaných pracovníků není stabilní. Mění se v závislosti na poskytnutých finančních prostředcích a také náročnosti probíhajícího projektu a aktivit v něm. Pracovníků vázaných pracovní smlouvou v jednotlivých dobrovolnických centrech je malý počet. Převážně jej zvyšují zaangażovaní dobrovolníci, kteří jsou odborně vyškolení pro dobrovolnickou činnost. Tento počet dobrovolníků se odvíjí podle množství realizovaných programů nebo projektů daného dobrovolnického centra.

Otázka č. 3: **Jaké programy nabízí Vaše dobrovolnické centrum?**

Tabulka č. 3

Možnosti	Počet odpovědí
Program Pět P	16
Program dobrovolníci v nemocnicích	11
Program Dobrovolnictví nezaměstnaných	6
Program Pro seniory	11
Program Dobrovolníci z komerčních firem	3
Program Evropská dobrovolná služba	3
Jiné	15

Graf č. 3

Celkem jsem u této otázky získala 65 odpovědí. Z tabulky a grafu vyplynulo, že programu Pět P je nejrozšířenějším programem. Tuto variantu vybralo a zaškrtnulo 16 respondentů. Naopak nejméně rozšířené programy jsou program Dobrovolníci z komerčních firem (3 respondenti) a také program Evropská dobrovolná služba (3 respondenti). Je zajímavé, že 15 respondentů zaznačilo variantu jiné, což zahrnuje tyto programy:

- Tříkrálová sbírka
- Osobní asistence
- Canisterapie

- Program Senioři jako dobrovolníci
- Hospicové dobrovolnické hnutí
- Dobrovolníci v zařízeních sociální péče
- Průvodcovská služba pro nevidomé
- Dobrovolnictví v sociálních a zdravotnických zařízeních charit
- Program pro děti a mládež ze sociálně slabých skupin
- Tábory

Z odpovědí k této otázce vyplynulo, že dobrovolnická centra uzpůsobují programy vzniklým potřebám v jednotlivých regionech, ale také rozšiřují svoji nabídku jinými vlastními realizovanými projekty.

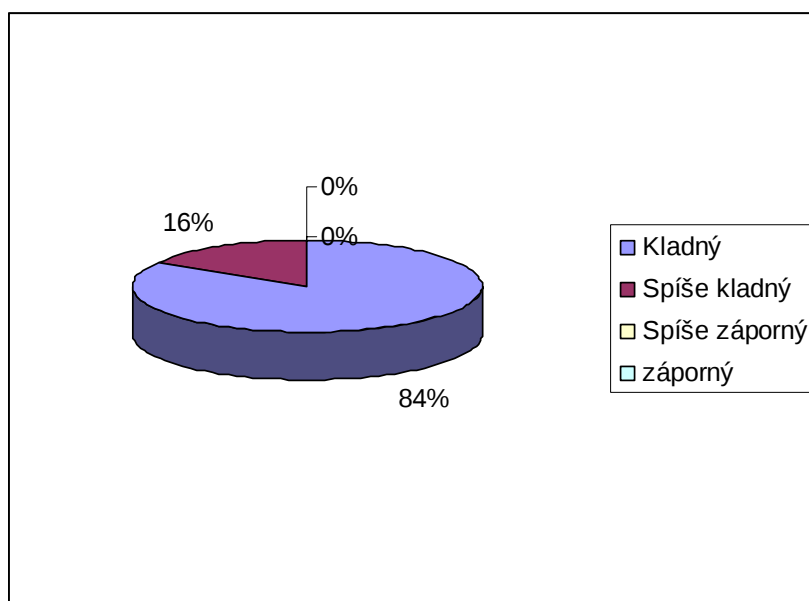
Zajímavou skutečností v odpovědích bylo, že program Pět P vybralo nejvíce respondentů. Mohu se jen domnívat, že důvodem proč tomu tak je, může být fakt, že přibývá dětí, které potřebují „velkého bratra nebo velkou sestru“.

Otázka č. 4: S jakým postojem klientů se setkáváte při realizaci Vašich dobrovolnických programů?

Tabulka č. 4

Možnosti	Počet odpovědí	%
Kladný	21	84
Spíše kladný	4	16
Spíše záporný	0	0
Záporný	0	0

Graf č. 4

Zadáním této otázky do dotazníku jsem chtěla zjistit, jak jsou klienti spokojeni s nabízenými programy v dobrovolnických centrech. Z celkového počtu dotázaných respondentů označilo variantu „kladný“ 21, což činí 84 %. Variantu „spíše kladný“ označili 4 respondenti, což činí 16 %. Z výsledků tohoto grafu usuzuji, že zapojením klientů do dobrovolnických programů, jim velmi usnadňuje řešení každodenních životních situací.

Tímto se má hypotéza č. 3, ve které jsem předpokládala, že dobrovolnické programy mají pozitivní vliv na klienty, potvrdila. Je proto do budoucna důležité, aby přibývala další dobrovolnická centra, která tak hodně pomáhají potřebným občanům.

Otázka č. 5: S jakými problémy se ve Vašich programech potýkáte?

Touto otevřenou otázkou jsem se chtěla podrobněji dozvědět, jaké mohou nastat problémy při realizaci dobrovolnických programů. Prostřednictvím ní jsem získala mnoho informací, které se shodovaly v důležitých faktech týkajících se provozu těchto dobrovolnických center.

Většina z oslovených respondentů vidí největší problém v nedostatku finančních prostředků nebo opožděného zasílání financí z grantů. Nedostatek ekonomického zabezpečení má za následek špatné pokrytí potřebných výdajů a také nedostatek kvalifikovaného personálu. Další problém vyvstává v chybějícím počtu dobrovolníků v programech. Stále se zvyšuje poptávka nad nabídkou. Je to způsobeno tím, že dobrovolníci z řad středoškoláků po ukončení studia odcházejí na vysoké školy a zapojení nezaměstnaní lidé si najdou práci. V neposlední řadě se vyskytuje problém ve spolupráci některých organizací, např. úřady práce nenabízejí nezaměstnaným možnost uplatnění se v dobrovolnických aktivitách. Další špatná spolupráce je ze strany převážně středních škol. Nemají zájem o přednášky z oblasti dobrovolnictví. Důsledkem toho může být nedostačující informovanost veřejnosti. Někteří respondenti vidí také problémy v personálních otázkách. Nevyhovující komunikace s pracovníky v zařízeních, ve kterých probíhají určité dobrovolnické činnosti a agendu dobrovolnictví berou jako práci navíc.

Otázka č. 6: Jaké naopak úspěchy Vám přinesly Vaše programy?

Zařazení této další otevřené otázky mně přineslo možnost získání tolika poznatků o naplnění smyslu jednotlivých dobrovolnických programů. Pro přesnější představu zde uvádím získané informace:

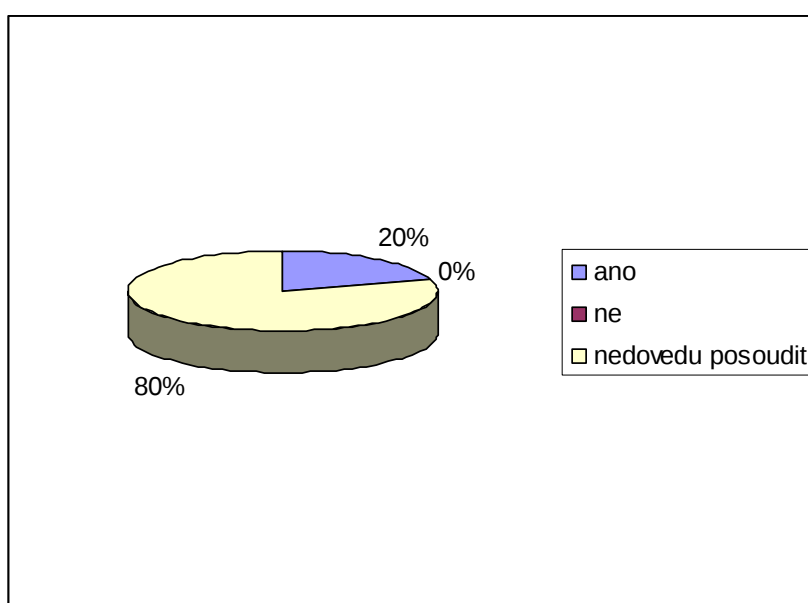
- pomoc mnoha potřebným, např. dětem, seniorům, pacientům v sociálních a zdravotních zařízeních, ale také nezaměstnaným
- v rámci programu Pět P dochází ke zlepšování komunikace dětských klientů, nárůst dvojic
- zlepšení „pohledu na svět“ klientů
- větší informovanost občanů
- zvětšující se zájem ze strany veřejnosti o nabízené služby a dobrovolnické aktivity
- pozitivní zpětná vazba od klientů a jejich zákonných zástupců
- seberealizace a osobní růst dobrovolníků
- spokojenost přijímajících organizací se získanými dobrovolníky
- oceňování dobrovolníků cenou Křesadlo
- propagace myšlenky dobrovolnictví a dárcovství
- zvyšování úrovně managementu dobrovolnictví
- rozvoj dobrovolnické činnosti v regionech
- kvalitní využití volného času dětí a mládeže ze sociálně slabých rodin, národnostních a etnických menšin
- stále se rozšiřující nabídka poskytovaných služeb
- možnost publikovat a vědecky zkoumat
- vybudování tradic, pořádání letních výchovných a rekreačních táborů

Otázka č. 7: **Zaznamenali jste změnu v dobrovolnictví po Mezinárodním roku dobrovolníků 2001? Pokud ano, jakou?**

Tabulka č. 7

Možnosti	Počet odpovědí	%
Ano	5	20
Ne	0	0
Nedovedu posoudit	20	80

Graf č. 7

Položením této otázky jsem chtěla zjistit, zda dotázaní respondenti pocítili nějakou změnu v oblasti dobrovolnictví po Mezinárodním roku dobrovolníků 2001. Kladně odpovědělo 5 respondentů, což činí 20 %. Zápornou odpověď nezvolil žádný respondent. Byla jsem velmi udivena, že 20 respondentů vybralo variantu „nedovedu posoudit“. Můžu se jen domnívat, že důvodem proč mně většina oslovených zaškrtnulo tuto odpověď, je, že v této oblasti nepracují dostatečně dlouho, tudíž nemohou objektivně posoudit situaci před rokem 2001 a po něm.

Respondenti, kteří zvolili alternativu „ano“, ve svých příspěvcích uvedli:

- Mezinárodní rok dobrovolníků 2001 pomohl ke vzniku zákona o dobrovolnické službě 198/2002

- Ministerstvo práce a sociálních věcí respektuje dobrovolnickou službu jako součást veřejných aktivit

- rychlejší nárůst počtu dobrovolnických center a dobrovolníků

- posun ve vývoji celé společnosti, tím došlo k větší otevřenosti lidí k dobrovolnickým aktivitám

- zlepšení celkové komunikace, také prostřednictvím internetových portálů, více metodických materiálů, lepší propagace i díky konferencím pořádaných v Kroměříži

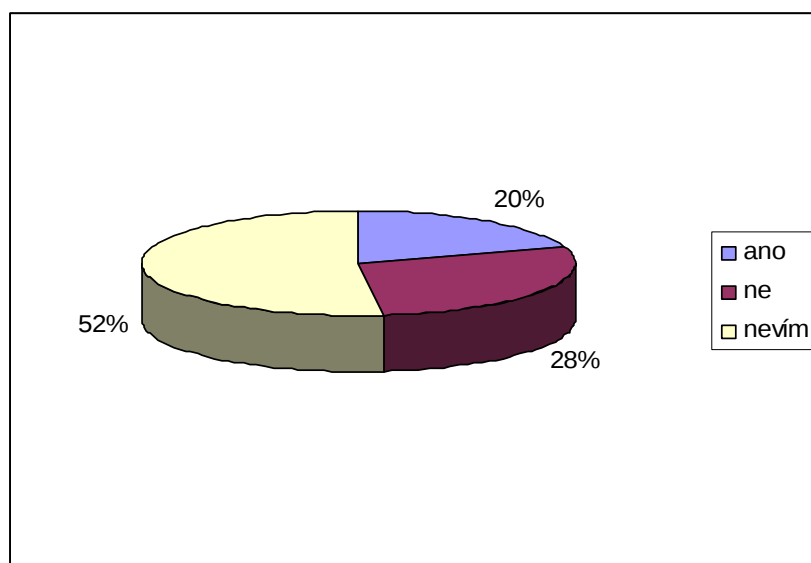
- postupné zlepšování financování v oblasti dobrovolnictví.

Otázka č. 8: **Je něco, co byste chtěli změnit v zákoně o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb.?**

Tabulka č. 8

Možnosti	Počet odpovědí	%
Ano	5	20
Ne	7	28
Nevím	13	52

Graf č. 8

Zařazením této otázky jsem chtěla prozkoumat názory dotázaných na dokonalost zákona č. 198/2002 Sb. Odpovědí „ano“ bylo celkem 5, což činí 20 %. Odpovědí „ne“ bylo 7, což činí 28 %. Největší počet respondentů – 13, zvolilo variantu „nevím“, což činí 52 %. Důvodem těchto odpovědí může být, že některá dobrovolnická centra nejsou akreditována (nejsou NNO) a tím dochází k tomu, že se zákonem o dobrovolnické službě nepracují.

Pracovníci dobrovolnických center, kteří odpověděli kladně, uvádějí, že zákon je nedokonalý, např. nepovažují za nutné úrazové pojištění dobrovolníků, v rámci krátkodobé dobrovolnické služby v České republice. Další požadovanou změnou je délka poskytnuté akreditace, ze stávajících tří let změnit na čtyři roky. Možnost akreditace i v organizacích založených za účelem zisku, např. akciové

společnosti – nemocnice. V nemocnicích, které přecházejí do soukromého sektoru, zákon neumožňuje nechat program dobrovolnictví.

Z výsledků tedy vyplývá, že pracovníci dobrovolnických center s tímto zákonem nejsou spokojeni. Požadují novelu zákona, ve které by byly mnohem více propracovány stávající nedostatky zákona.

Otázka č. 9: Z jakých zdrojů získáváte finanční prostředky pro vaši činnost?

Prostřednictvím této otevřené otázky jsem měla možnost dozvědět se, z jakých zdrojů čerpají prostředky dobrovolnické organizace na realizaci dobrovolnických programů a činností spojených s dobrovolnictvím. Ze získaných odpovědí vyplynuly tyto způsoby financování:

- finanční dotace z obcí, měst, krajů a ministerstev
- granty poskytnuté nadacemi
- granty ministerstva vnitra, ministerstva práce a sociálních věcí a ministerstva zdravotnictví
- prostředky z fondů Evropské Unie
- granty z Evropské Unie
- benefiční akce
- sponzorské dary a sbírky
- vlastní fundraisingové aktivity
- sbírkový projekt „Pomozte dětem“

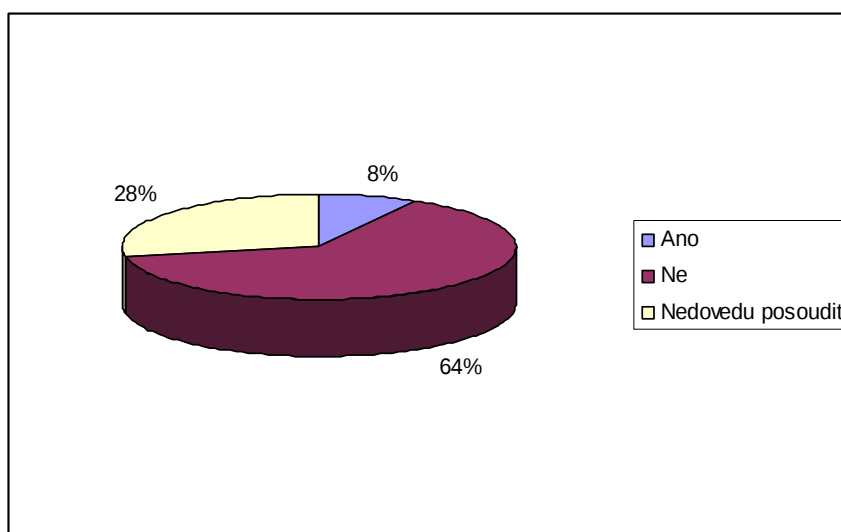
Pomocí této otázky se mi potvrdila hypotéza č. 2, ve které jsem předpokládala, že po schválení zákona č. 198/2002 o dobrovolnické službě se rozšířily možnosti finanční podpory dobrovolnictví. Tento zákon byl navrhnut ve čtvrtém čtvrtletí roku 2001 a nabyl právní moci 1. ledna 2003.

Otázka č. 10: **Myslíte si, že se stát dostatečně angažuje v oblasti podpory dobrovolnictví?**

Tabulka č. 10

Možnosti	Počet odpovědí	%
Ano	2	8
Ne	16	64
Nedovedu posoudit	7	28

Graf č. 10

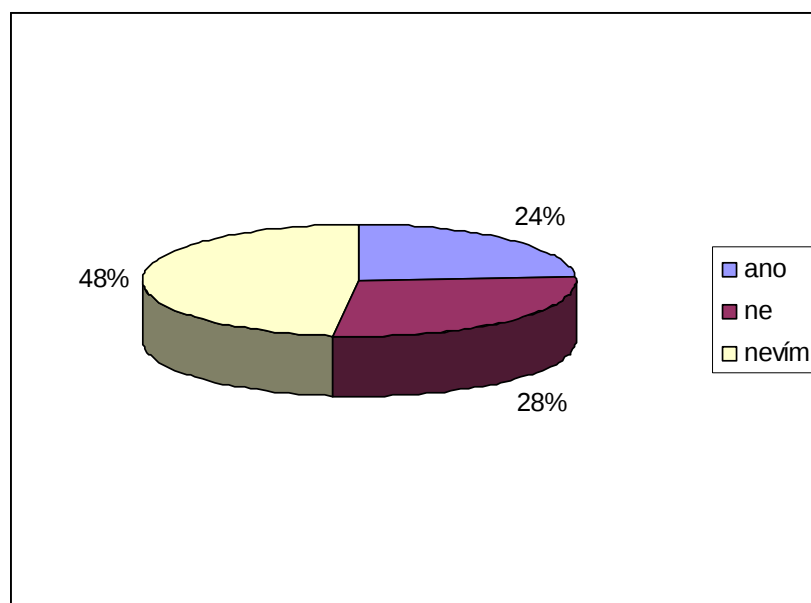
Prostřednictvím této otázky jsem se chtěla dozvědět, jaký mají pracovníci dobrovolnických center názor na zapojení státu do oblasti podpory dobrovolnictví. Z tabulky a grafu je viditelné, že 16 respondentů (64 %) si nemyslí, že se stát dostatečně angažuje v dobrovolnických aktivitách. Pouze 2 respondenti (8 %) odpověděli kladně. Podle jejich názoru se tedy stát dostatečnou mírou angažuje v dobrovolnické činnosti. Posledních 7 respondentů (28 %) z celkového počtu nedovedlo posoudit tuto skutečnost.

Otázka č. 11: **Změnilo se postavení dobrovolnictví po vstupu České republiky do Evropské Unie?**

Tabulka č. 11

Možnosti	Počet odpovědí	%
ano	6	24
ne	7	28
nevím	12	48

Graf č. 11

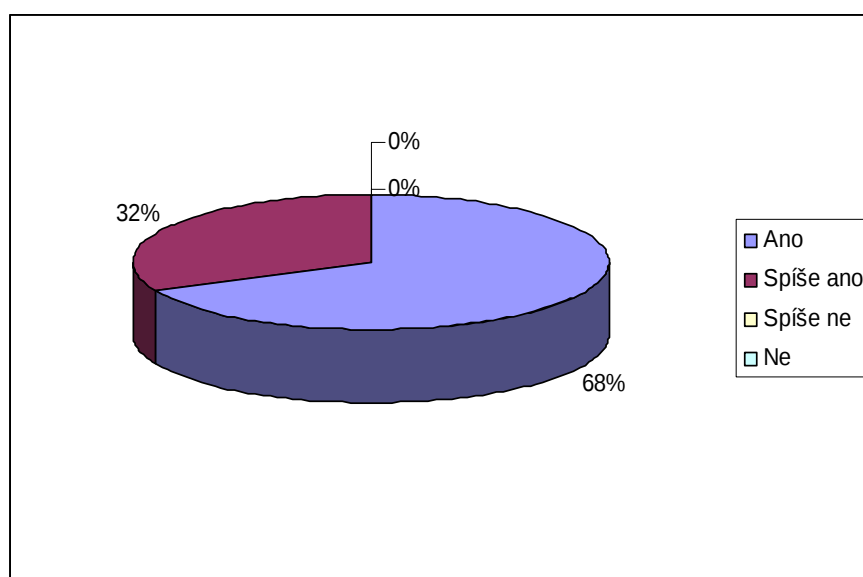
Odpověďmi na tuto otázku jsem se snažila zjistit, zda pracovníci dobrovolnických center pocítily nějaké změny v dobrovolnictví po vstupu České republiky do Evropské Unie. Kladnou odpověď vybralo pouze 6 respondentů, což činí 24 %, dalších 7 dotázaných odpovědělo „ne“, což činí 28 %. Celkem 12 respondentů, což činí skoro 50 %, mi na tuto otázku nedovedlo odpovědět. Odůvodňuji si to tím, že zřejmě nemají dostatečné informace o dobrovolnictví v zahraničí.

Otázka č. 12: **Myslíte si, že se síť dobrovolnických center za posledních 10 let rozšířila?**

Tabulka č. 12

Možnosti	Počet odpovědí	%
Ano	17	68
Spíše ano	8	32
Spíše ne	0	0
Ne	0	0

Graf č. 12

Z grafického znázornění je patrné, že více jak polovina oslovených respondentů (68 %) si myslí, že se síť dobrovolnických center rozšířila. Zbývající respondenti (32 %) se přiklánějí k odpovědi „spíše ano“.

Přičemž se znovu potvrzuje moje hypotéza č. 1, že se síť dobrovolnických center po Mezinárodním roku dobrovolníků 2001 zdárně rozrůstá.

2.5 Shrnutí praktické části

V praktické části jsem chtěla prostřednictvím svého výzkumu zjistit, jaký mají pracovníci dobrovolnických center názory a náhledy na současný stav a změny v oblasti dobrovolnictví v České republice. Zvolila jsem metodu dotazníkového šetření. V dotazníku jsem zadala 12 otázek, který obsahoval otázky uzavřené, polouzavřené a otevřené. V případě otevřených otázek se mi dostalo mnoho zpětných informací, které obohatily můj pohled na dobrovolnictví u nás. Dotazník jsem rozeslala pomocí e-mailů 30 dobrovolnickým centrům. Z celkového počtu se mi vrátilo 25 vyplněných. Návratnost byla tedy 83 %. Výsledné údaje jsem pro jejich lepší přehled znázornila do tabulek a grafů.

Při následné implementaci mého výzkumu jsem se setkala s ochotou a spoluprací ze strany respondentů. Také se však u některých oslovených projevil pasivní postoj. Ten měl za následek ne zcela objektivní výsledek mého zkoumání.

Před realizací výzkumu jsem si stanovila tři hypotézy. V hypotéze č. 1 jsem se snažila zjistit, zda Mezinárodní rok dobrovolníků přispěl k rozmachu sítě dobrovolnických center. Tato hypotéza se mi potvrdila otázkou č. 1, ze které vyplynulo, že k největšímu nárůstu dobrovolnických center došlo v roce 2001. Důkazem toho, je založení čtyř dobrovolnických center v daném roce.

Hypotéza č. 2, ve které jsem tvrdila, že po schválení zákona č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě se rozšířily možnosti finanční podpory dobrovolnictví, se mi potvrdila otázkou č. 9, ve které se opakovaně objevovaly způsoby financování pomocí poskytnutých grantů z ministerstev.

Otázkou č. 4 se mi potvrdila hypotéza č. 3, v níž jsem se domnívala, že dobrovolnické programy mají pozitivní vliv na klienty. Z výsledků tabulky a grafů je zřejmé, že většina pracovníků v dobrovolnických centrech se o tom přesvědčila z postojů klientů.

Doufám, že se mi v mé praktické části podařilo objektivně zpracovat získané informace od koordinátorů a vedoucích pracovníků dobrovolnických center.

3 ZÁVĚR

V této mojí absolventské práci jsem chtěla přiblížit oblast dobrovolnictví a vše s ní související.

Nejprve jsem se zaměřila na terminologii dobrovolnictví, objasnění základních pojmů. Pokračovala jsem popisem historie a současné situace dobrovolnictví v České republice a v zahraničí. Dále jsem se zabývala neziskovým sektorem a právními formami neziskových organizací. Přiblížila jsem schválený zákon č.198/2002 o dobrovolnické službě, který napomáhá ekonomickému zabezpečení dobrovolnických center. Poté jsem se věnovala činnosti regionálních dobrovolnických center a dobrovolnickým programům, které realizují pod záštitou Národního dobrovolnického centra. Podrobněji jsem se snažila představit Národní dobrovolnické centrum – HESTIA. Nastínila jsem význam vzniku Mezinárodního roku dobrovolníků 2001, který pozitivně ovlivnil dění v oblasti dobrovolnictví. V poslední kapitole jsem se zmínila o Koalici dobrovolnických iniciativ.

Při vypracovávání teoretické části jsem v převážné většině čerpala z interních publikací, sborníků a brožur. Také jsem si různé informace vyhledávala na internetových portálech, jelikož k danému tématu není dostatečné množství literatury.

V praktické části jsem dotazníkovou metodou získala názory pracovníků dobrovolnických center na současnou situaci v dobrovolnictví. Výsledky ukázaly, že Mezinárodní rok dobrovolníků 2001 ovlivnil rozšíření sítě dobrovolnických center. Také jsem se dozvěděla, že v dobrovolnických centrech pracuje minimální počet stálých pracovníků, kterým pomáhá mnoho dobrovolníků. Tito dobrovolníci se nejvíce angažují v programu Pět P, který je založený na přátelství, podpoře, prevenci, péči a pomoci dětem školního věku. Dále vyplynulo, že realizované dobrovolnické programy mají pozitivní vliv na začleněné klienty. Nejčastějším problémem však je, že se dobrovolnická centra a neziskové organizace nejvíce potýkají s nedostačujícím financováním. Tyto nesnáze jsou kompenzovány úspěchy v podobě spokojených klientů. Ze závěrů je patrné, že i zákon 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě přinesl určité změny k lepšímu, např. rozšířil možnosti způsobů financování, avšak respondenti jsou přesvědčeni, že zákon není dokonalý

a potřebuje novelu. Na druhou stranu oslovení připustili, že se stát ještě ne zcela dostatečně angažuje v oblasti podpory dobrovolnictví. Většina respondentů se nedokázala vyjádřit, zda se něco změnilo ve struktuře dobrovolnického sektoru po vstupu České republiky do Evropské Unie. Jediné pozitivum viděli v dotacích a grantech z EU. Díky i této finanční pomoci se síť dobrovolnických center zdárně rozrůstá. Na této odpovědi se shodla více jak polovina dotázaných.

Zpracováním své absolventské práce jsem získala mnoho poznatků, které mě obohatily. Umožnily mi nahlédnout do systému dobrovolnictví a dobrovolnických aktivit. Ráda bych, kdyby má práce přispěla k lepší orientaci a informovanosti v oblasti dobrovolnictví.

4 SEZNAM LITERATURY

KOLAŘÍKOVÁ, A. *Rozvoj a koordinace dobrovolnictví v České republice*: absolventská práce. Kroměříž: Vyšší odborná škola pedagogická a sociální a Střední pedagogická škola, 2005. 78 l., 26 l. příl. Vedoucí absolventské práce PhDr. Dagmar Crhová.

KOMÁRKOVÁ, K. *Dobrovolnické programy Národního dobrovolnického centra Hestia v regionu Kroměříž*: absolventská práce. Kroměříž: Vyšší odborná škola pedagogická a sociální a Střední pedagogická škola, 2001. 103 l., 22 l. příl. Vedoucí absolventské práce Mgr. Leona Němcová.

TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 149 s. ISBN 80-7178-514-8.

VALOUŠEK, J. *Dobrovolnická služba*: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta právnická, 2004. 85 l., 16 l. příl. Vedoucí diplomové práce Mgr. Petr Kolman.

Zákon 198/2002 Sb. O dobrovolnické službě a o změně některých zákonů.

Internetové zdroje

http://www.dobrovolnik.cz/l_organ.shtml, aktualizace 9. 3. 2009

http://www.dobrovolnik.cz/d_dek.shtml, aktualizace 9. 3. 2009

http://www.dobrovolnik.cz/l_organ.shtml, aktualizace 9. 3. 2009

<http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-akreditace.aspx>, aktualizace 11. 3. 2009

<http://www.hest.cz/ndc.shtml#mvc>, aktualizace 11. 3. 2009

<http://www.dobrovolnik.cz/about.shtml>, aktualizace 12. 3. 2009

<http://www.hest.cz/ndc.shtml#mvc>, aktualizace 13. 3. 2009

<http://www.pripojse.cz/o-programu/program-make-a-connection-pripoj-se/>, aktualizace 14. 3. 2009

http://www.hest.cz/ndc_7.shtml, aktualizace 15. 3. 2009

<http://www.hest.cz/koalicezkus.shtml>, aktualizace 15. 3. 2009

Metodický materiál

Dobrovolníci v nemocnicích. Metodický manuál pro zdravotnická a sociální zařízení. Uspořádal Mgr. Novotný, M., MUDr. Stará I. 2.vyd. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2002. 48 s. ISBN 80-238-8697-5.

Dobrovolnictví a dárcovství – obnova občanských ctností. Sborník z mezinárodní konference. Vydal Klub UNESCO, HESTIA – Národní dobrovolnické centrum Praha. 1.vyd. Kroměříž, 2001, 152 s. ISBN 80-85945-27-4.

Dobrovolnictví bez hranic. Sborník z konference. Vydal Klub UNESCO Kroměříž, HESTIA – Národní dobrovolnické centrum Praha. 1. vyd. Kroměříž, 2007.63 s.

Dobrovolníci v zařízeních sociální a zdravotní péče. Sborník z konference. Vydal Klub UNESCO, HESTIA – Národní dobrovolnické centrum Praha. 1. vyd. Kroměříž, 2002. 88 s. ISBN 80-85945-30-4.

Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace, uspořádal PhDr. Jiří Tošner, 1.vyd. Praha, HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2003)

Studijní materiály pro výcvik koordinátorů dobrovolníků. Vydal HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, Praha, 1999.

10 let rozvoje dobrovolnictví – rehabilitace občanských ctností. Vydal Klub UNESCO Kroměříž, HESTIA – Národní dobrovolnické centrum Praha. 1.vyd. Kroměříž, 2008. 94 s.

5 PŘÍLOHY

Seznam příloh

1. Dotazník
2. Všeobecná deklarace o dobrovolnictví
3. Zákon č. 198/2002 Sb. O dobrovolnické službě a o změně některých zákonů
4. Žádost o udělení akreditace vysílající organizaci v oblasti dobrovolnické služby
5. Mapa členů Koalice dobrovolnických iniciativ